

2009 VE 2014 YEREL SEÇİMLERİNİN ULUSAL BASINDAKİ SUNUMUNUN SÖYLEMSEL KARŞILAŞTIRMASI

A DISCURSIVE COMPARISON OF 2009 AND 2014 LOCAL ELECTIONS COVERAGE IN THE NATIONAL PRESS

Fatma NİSAN*

Öz

Yerel yöneticilerin seçildiği yerel seçimlere siyasi partiler en az genel seçimler kadar önem atfetmekte ve siyasi parti liderleri yurdun genelinde mitingler düzenleyerek propaganda yapmaktadır. Yerel ve ulusal basın bu dönemlerde seçimleri sık sık gündemlerine taşıyarak bir söylem üretmektedir. Böylelikle siyasi partilerin söylemlerini her defasında yeni baştan üretmektedir. Basın tarafından yapılan haberlerde her ne kadar tarafsızlık kriterine uyulması gerekirse de haberlere her defasında ideolojiler yansiyarak ona göre belirli söylemler üretilmektedir. Bu çalışmanın amacı; Türkiye’de yapılan 2009 yerel seçimleriyle 2014 yerel seçimlerinin ulusal basında nasıl yer aldığı belirleyerek iki dönem arasında ulusal basında nasıl bir söylem farkı oluştuğunu ortaya çıkarmaktır. Karşılaştırma yapılırken her iki dönemdeki yerel seçimlerin ulusal basının birinci sayfalarında yer alış sıklığına da bakılmıştır. 2009 ve 2014 yerel seçimlerinin ulusal basında söylemsel açıdan nasıl ve hangi farklılıklarla yansıtıldığı çalışmanın temel sorusunu oluşturmaktadır. Her seçim döneminin bir aylık süreçlerinin incelendiği çalışmada van Dijk’in eleştirel söylem analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma, her iki dönemde yapılan yerel seçimlerin ulusal basında nasıl yer aldığı belirlemek ve iki dönemin söylemsel karşılaştırmasını yapmak açısından önemli bir çalışmadır. Her ideolojiye sahip gazetelerin analize tabi tutulmasına önem gösterilmiş olan çalışmada; Akşam, Birgün, Bugün, Cumhuriyet, Evrensel, Güneş, Hürriyet, Milli Gazete, Milliyet, Sabah, Star, Taraf, Türkiye, Vatan, Yeni Asya, Yeni Şafak ve Zaman gazeteleri incelenmiştir. Çalışmanın bulgularına göre, ulusal basın hem 2009 hem de 2014 seçimlerine genel anlamda ilgi göstermiştir.

* Yrd. Doç. Dr., İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü- ftmnsn@gmail.com, fatma.nisan@inonu.edu.tr

Gönderim Tarihi: 13.02.2015
Kabul Tarihi: 14.09.2015

•

Anahtar Kelimeler

2009 yerel seçimleri, 2014 yerel seçimleri, ideoloji, söylem, eleştirel söylem analizi

•

Abstract

Political parties give at least the same importance to the local elections held for local governors as general elections and political party leaders have been conducting propaganda by holding public meetings throughout the country. Local and national presses during this period develop a discourse by often bringing the news about elections to the agenda. Thus, the press reproduces discourses of political parties in every time. Even though news agencies are expected to follow policy of neutrality on the news about the local elections, certain discourses are again developed through the ideology that has been reflected on the news. The aim of this paper is to point out differences between the discourses developed by national press on the news in two periods of time; local elections in 2009 and 2014. While comparing and contrasting the news on the elections in these two periods, the frequency of appearance of the news about the local elections on the front page of the papers has been observed. The central question of this study is how the news about local elections in 2009 and 2014 have been reflected in the national press with the point of discursive terms and what kinds of differences there have been found on the news. The Method of Critical Discourse Analysis by van Dijk has been used in this study in which a one-month period of each election was observed. The study carries a great importance on the point of that how the news about the local elections period in 2009 and 2014 appeared on the national press and discourses over these two election period are compared. In the study which particularly the newspapers from each political ideology were observed and these newspapers are; Akşam, Birgün, Bugün, Cumhuriyet, Evrensel, Güneş, Hürriyet, Milli Gazete, Milliyet, Sabah, Star, Taraf, Türkiye, Vatan, Yeni Asya, Yeni Şafak ve Zaman. According to the findings of the study, the national press has paid great attention to the local elections in both 2009 and 2014.

•

Keywords

local elections of 2009, local elections of 2014, ideology, discourse, critical discourse analysis

•

GİRİŞ

Yerel yöneticilerin seçildiği yerel seçimlerde de siyasi parti liderleri yurdun her tarafında mitingler düzenleyerek kitleleri etkilemeye çalışmaktadır. “Türkiye’de yerel yönetimler tarihsel gelişimleri sırasında Türk demokrasisine önemli katkılar sunmuşlardır” (Koçak- Ekşi 2010: 305). Genel seçimler ve yerel seçimler karşılaştırıldığında, yerel seçimlere katılımın hem Türkiye’de hem de diğer ülkelerde göreceli olarak daha düşük olduğu gözlenmektedir (Köseçik 2005: 259). Yerel seçim dönemlerinde hem yerel basın hem de ulusal basın seçimlere önemli bir yer ayırarak siyasetin söylemini üretmektedir. “Haber metninin üretiminin ele alınmasında: Haberin söylemi, gazeteciliğin günlük pratikleri ve profesyonel ideolojileri içinde oluşur, haber metninin üretildiği somut tarihsel koşullar ve üretim anı ile belirlenir” ve “Haberin söylemi medyanın ekonomi politikası içinde yapılır. Diğer bir deyişle kârlılık kaygısı, daha fazla kişiye yönelik içeriklerin hazırlanmasını gerektirir. Dolayısıyla daha çok izlenecek yani satacak konuların seçilmesi gerekir” (İnal 1996: 95-96).

Bu noktada, siyasi seçimler süreçleri kamuoyunda en çok merak edilen konuların başında gelmekte ve basında sıklıkla yer bulmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı; Türkiye’de yapılan 2009 yerel seçimleriyle 2014 yerel seçimlerinin ulusal basında nasıl yer aldığını belirlemek ve iki dönem arasında ulusal basında nasıl bir söylem farkı oluştuğunu ortaya çıkarmaktır. Hem 2009 hem de 2014 yerel seçimlerine Adalet ve Kalkınma Partisi (Ak Parti), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Milliyetçi Hareket Partisi (MHP), Demokrat Parti (DP), Demokratik Toplum Partisi (2009-DTP)/ Barış ve Demokrasi Partisi (2014- BDP) ve Saadet Partisi (SP) katılmıştır. Çalışmada, söz konusu partilerin ulusal basında nasıl ve ne kadar yer aldıklarına bakılmıştır. 2009 ve 2014 yerel seçimlerinin ulusal basında söylemsel açıdan nasıl ve hangi farklılıklarla yansıtıldığı çalışmanın temel sorusunu oluşturmaktadır.

Çalışmada, 17 ulusal gazetenin her iki dönemde birer aylık süreçte çıkan sayfalarının birinci sayfalarına bakılmış olup haber ve fotoğraflar söylemsel açıdan irdelenmiştir. Çalışmada ulusal basından haber ağırlıklı kitle gazeteleri seçilmiş olup bulvar ve tematik gazeteler incelemenin dışında bırakılmıştır. “Her medya aynı söylemi tekrarlamaz” (Kazancı, t.y.: 82) söyleminden hareketle çalışma kapsamında incelenen gazeteler; Akşam, Birgün, Bugün, Cumhuriyet, Evrensel, Güneş, Hürriyet, Milli Gazete, Milliyet, Sabah, Star, Taraf, Türkiye, Vatan, Yeni Asya, Yeni Şafak ve Zaman’dır. Çalışmada van Dijk’in eleştirel söylem analizi

yöntemi kullanılmıştır. Çalışma, her iki dönemde yapılan yerel seçimlerin ulusal basında nasıl yer aldığını belirlemek ve iki dönemin söylemsel karşılaştırmasını yapmak açısından önemli bir çalışmadır. Çalışmanın ortaya koymuş olduğu bulgulara göre ulusal basın her iki seçim döneminde seçim haberlerine önemli derecede yer ayırmıştır.

1. Medyada İdeolojik Söylem

İlk ortaya çıktığında olumlu bir anlama sahip olup daha sonraki dönemlerde kendisine olumsuz bir anlam yüklenen “İdeoloji, toplumsal gerçekliğe bağımlılığını yanlış tanıyan düşünücü bir tavırdan, eylem odaklı bir inançlar kümesine, bireylerin toplumsal bir yapıyla aralarındaki ilişkiyi yaşamalarını sağlayan vazgeçilmez mecradan hâkim bir siyasi iktidarı meşrulaştıran yanlış fikirlere kadar her şey olarak adlandırılabilir” (Rigel 2005: 316). İdeoloji, iktidarın belirli sözler üzerinde etkide bulunduğu ve kendisini onlar için zımnen kaydettiği durumları ifade eder; fakat buna dayanarak herhangi bir söylemsel tarafgirlik biçimiyle, taraflı sözlerle ya da retorik önyargılarla aynı şey olduğu söylenemez; ideoloji kavramı, daha çok belirli bir söz ile bu sözün olanaklılık koşulları arasındaki ilişkiye dair bir şeyler ifşa etmeyi amaçlar (Eagleton 2005: 308). İdeolojiler, iktidar seçkinlerinin iktidarlarını meşrulaştırmak için zihinsel denetim sağlama işlevi görmektedir (van Dijk 2003: 48). Söylemlerin ideolojilerinkine benzer bir etkisi vardır. Söylemler mevcut bir düşünme-görme biçimi olarak alternatif düşünme biçimlerini ortadan kaldırabilir, dolayısıyla da belli bir iktidar dağılımını destekleyebilir (Mutlu 2008: 262). van Dijk ayrıca, ideoloji ve söylem arasındaki ilişkinin iki yönlü olduğunu, ideolojilerin söylemleri belirlerken söylemlerin de ideolojileri benimsememize veya değiştirmemize neden olduğunu belirtir (2000: 88; 1995: 18).

İdeolojilerin bir takım aygıtlar çağırması yoluyla yayıldıkları ve yeniden üretildikleri kabul edilmektedir. “İdeolojik çağırma, esas olarak devletin ideolojik aygıtları, yani kilise, aile, eğitim sistemi, sendikalar, iletişim araçları vb. ile olmaktadır” (Althusser 2006: 128). Medyanın söylemler aracılığıyla ideolojileri devam ettirme ve yaygınlaştırmada önemli bir rolü bulunmaktadır (Atabek- vd. 2014: 25). Haberin söyleminde ideolojik pratikler yer almaktadır (Özer 2011: 50). Haber, iktidar seçkinlerinin görüşlerini yansıtmasının yanında, aynı zamanda bir söylem olarak, haber kaynakları, anlatıcı ve hedef kitle arasında kurulan bir diyalogdur (Tokgöz 2000: 161). “Medyada her gün üretilen programlar ideolojik dil kullanılarak egemen ideolojinin kurulması ve kurulduktan sonra devam etmesi için tekrar tekrar inşa edilir” (Çakmak Kılıçaslan 2008: 129). Böylelikle medya ürettiği söylemler aracılığı ile temsil ettiği ideolojileri pekiştirir ve

gündelik yaşama sokar (Atabek- vd. 2014: 16). Bu noktada anlam kendi kendine oluşmaz, kasıtlı olarak ya da başka bir şekilde medya materyalinde inşa edilir. Bağımsız bir gözlemci olmak yerine bu inşa sürecine aktif biçimde katılan (Burton 1995: 46; Hackett 1997: 41) medyanın haber materyalinde egemen söylemler temsil edilir ve metin egemen söylemler etrafında kapanır (İnal 1996: 99). Bazı sosyal ve politik olayların yorumlanmasında ve bazı inançların yerleşmesinde haber medyasının birincil derecede etkili olduğu kabul edilmektedir (Ülkü 2004: 384).

Haberde bakış açısı, herhangi bir eylem ya da söyleme nereden bakıldığına ortaya konulmasıdır (Aslan 2004: 39). Medyanın gücü, dünyada olup bitenlerin betimlenmesinde alternatif kaynakların, alternatif enformasyonun ve öbür ilgili şeylerin dışlanması içerimler (van Dijk 1999: 371) ve medyanın öncelik verdiği sorunların kamuoyunda da önceliğe sahip olduğu (Çakmak Kılıçaslan 2008: 116) kabul edilmektedir. Medya anlamlandırma faili olarak kabul edilmektedir ve bu nedenle, medya ile verilen mesajların, sadece açık anlamları bazında değil, aynı zamanda ve daha da önemlisi, ideolojik yapılanışı bazında analiz edilmesi gerekmektedir (Hall 1999: 88). Çünkü kitle iletişiminin profesyonelleri hangi konuyu, olayı, hangi gerçekleri, gerçeklerin hangi yüzünü ve hangi dünya görüşünü paketlemeleri gerektiğini öğrenir, öğretir ve uygular (Erdoğan 1997: 245). Bu profesyoneller, bunu çoğunlukla haber oluşturma yoluyla yapar. “Haber medyanın çıktısıdır. Nerede medya varsa orada haber vardır. Medya ile haber yani kurum ile onun ürünü birbirini tümler” (Kazancı t.y.: 78). Medya kurumları, haberi oluştururken görüş ve düşüncelerden etkilenir ve bu da haberin öznel, dengesiz ve taraflı olmasına yol açarken (Hall 1981: 272- 273) anlatıcının okuyucusuna belli bir bakış açısı sunmasına (Said 1994: 81) neden olur. Bu durumda nesnel bir habercilikten bahsetmek biraz zorlaşmaktadır. “Nesnellığın yokluğu sadece konu seçimi ve sunulanların karakterinde değildir; aynı zamanda sunulmayanlarla da ilgilidir” (Erdoğan 1997: 279- 281). Çünkü “nesnellik ideolojik bir kavramdır ve medya pratikleri ideolojik çerçevelerdir: Medya yapısı ve gerçeğini inşa ederler” (Erdoğan 1997: 282). Takdir hakkı, tarafsızlık ya da kısmi özerklik sayesinde medyanın; yani haberi yapan, aktaran, sunan ve yayınlayanın, ideolojik temsil anlamı ürettikleri saptanmıştır (Dursun 2001: 81). Medyanın kendi izleyicilerine ideoloji ilettiği gerçeği kabul edildiğinde bu ideoloji materyaldeki iletiler incelenerek bulunabilir (Burton 1995: 222). Asıl hedef metinlerdeki ideolojik boyutun ve çelişkilerin açığa çıkarılmasıdır (Fiske 1996: 234). Medya çözümlenmesinde haberin ideoloji taşıma kapasitesi, haberin ideolojik yükü yadsınmamakta, buna karşılık bu yöntemin nasıl gerçekleştirildiği, psikolojik tekniklerin nasıl uygulandığı araştırılıp, anlaşılmaya çalışılmaktadır

(Kazancı t.y.: 76). İletişim sürecinde kim, kime, ne amaçla ve hangi araçla, hangi koşul ve ortamda ne söylüyor formülünde, özellikle “ne söylüyor” sorusuyla ilgili inceleme, söyleneni anlamlandırmayı dolayısıyla içeriğinin ne olduğunun incelenmesini gerektirmektedir (Erdoğan 1998: 81).

Marcuse’a göre, “kitle iletişim araçları, toplumsal hayatta bir yaşam tarzının ideolojik örüntüsünü dokuyanlar olarak ve efendilerle onlara bağımlı olanlar arasında aracılık yapan yerleşik düzenin yayın organlarıdır. Bu nedenle kitle iletişim araçları ideolojik olmak zorundadır” (1997: 24). İktidar sahiplerinin düşüncelerinin kamuda yayılması ve benimsenmesinde yani uzlaşımın sağlanmasında önemli bir kanal da devletin ideolojik aygıtları arasında yer alan medyadır (İnal 1997: 150). Dolayısıyla “medya ve ideoloji ilişkisi daha çoğunlukla siyasi arenada ortaya çıkmaktadır” (Nisan 2012: 34) denilebilmektedir. Devlet bürokrasisinin iktidar aygıtlarını elinde tuttuğu ülkelerde, medya üzerinden uygulanan sistemli propaganda, egemen seçkinlerin çıkarına hizmet etmektedir (Chomsky- Herman 2004: 35). Çünkü iletişim araçları haberi sunarken egemen ideolojiyi her seferinde yeni baştan üretmektedir (Bannett 1988: 292). Bu anlamda medya ve siyaset arasındaki ilişki irdelenmesi gereken bir konudur.

2. Medya ve Siyaset İlişkisi

Kitle iletişim araçları ilk ortaya çıkmaya başladıkları andan itibaren siyasetin gündeminde önemli bir yer kaplamış ve siyaset de basın için önemli bir kaynak olmuştur (Nisan 2012: 44). Bu nedenle, hem medyaya hem de siyasete sistemin birbirini bütünleyen parçaları olarak bakılması gerekmektedir (Çakmak Kılıçaslan 2008: 122). Çünkü “hiçbir medya sisteminin siyasi rejimden bağımsız olduğu düşünülemez” (Arabacı 2004: 109). Medya haber kaynağı olarak siyaseti görmekte; siyasiler ise kendi düşünce ve tutumlarının kamuoyuna ulaşmasını istemektedir. Bu bakımdan her ikisinin de gereksinimleri genel itibarıyla uyum içerisindedir (Yüksel 2001: 143). Dolayısıyla medya ve siyaset ilişkisini tartışırken medyayı özerk, bağımsız ve bu özerklik içinde tamamen tarafsız bir dördüncü kuvvet olarak ele almak yerine, onu siyasal yapılaşma içinde görmeye çalışmak gerekmektedir (İnal 1999: 30).

Siyaset dünyası, medya tarafından üretilmekte ve sunulmakta; eğlenceye dönüştürülmekte, imaja dayalı şekillendirilmekte, sembolik ve törensel boyutla ele alınmakta, kişiselleştirme, basitleştirme, dramatize etme yöntemleriyle gösteriye dönüştürülmektedir (Çebi 2002: 25-27). Bireye mevcut siyasal sistem ve olaylar hakkında bilgi veren ve toplumdaki diğer etki merkezlerinden kanaat için ipuçları ileten (Göker- Doğan 2011: 51) medya, toplumsal yaşayışta ve demokratik sistemin işleyişinde; yasama, yürütme ve yargının yanında dördüncü

güç olarak görülmektedir. Bu anlamda basın kurumunun ikinci kamusal görevi olarak karşımıza “denetim ve eleştiri” yapma görevi çıkmaktadır (İçel 1986: 17). Basının gücü bu tarz durumlarda, siyasi elitlerin gücünün boyutlarına kadar ulaşmakta, hatta bazen onların bazılarını aşmaktadır (Arslan 2006: 4). Basın yöneten yönetilen ilişkisinde önemli bir kamuoyu ve gündem oluşturmada, denetim yapmakta, bu konularda seçmen halkı bilgilendirmektedir (Uztuğ 2004: 57; Gezgin t.y.: 172- 173). Bu noktada, siyasi elitler, kendilerine etkin bir kamuoyu desteği oluşturabilmek ve karar verme sürecinde başarılı olabilmek için medya desteğine muhtaçtır olmaktadır. Yine medya, toplumsal hareketlilik ve elit dolaşım süreci üzerinde, özellikle de siyasi elitlerin devir anı üzerinde oldukça etkili olmaktadır (Arslan 2006: 6).

Yönetilenler, yönetimin öz ve biçimine ilişkin düşüncelerini iki biçimde aktarma yetisine ve yetkisine ya da hakkına sahiptir. Bunlardan bir tanesi doğal ve biçimsel bir siyasal katılım olan "oy verme" biçiminde gerçekleşir. Diğeri ise salt seçim dönemlerinde değil yurttaşın her zaman düşüncelerini aktarma arayışına girmesidir ki, bunda ilk tercih ettiği araç ise medyadır (Gezgin t.y: 173). Medya, kamuoyu oluşturmak isteyen kurumların, örgütlerin, grupların etkili biçimde kullanabilecekleri tek araçtır (Anık 1994: 99). Medyayı en iyi kullananlar ise siyaset dünyasının aktörleridir. Siyasi aktörler, kendi ideolojilerini ve söylemlerini kamuoyuna istedikleri gibi yansıtmada noktasında medya araçlarından yararlanmaktadır. İletişim araçları bu rolleriyle sosyal gerçekliğin parçası haline gelmişlerdir (Poyraz 2002: 18). Medyanın güçlü bir ikna, tanıtım ve propaganda kaynağı olarak değerlendirilmesi (Laughey 2010: 42) siyasilerin iletişim araçlarıyla devamlı ilgilenmelerine neden olmuştur. “İletişim araçlarının ikna gücüne inanma, parlamenter sistemdeki demokratik toplumlar için görüşmelerin sağlanması gerekliliği, kamuoyu oluşturabilmek için düşünceler, eylemler ve olaylar üzerine birtakım çalışmaların gerçekleşmesinde kitle iletişim araçlarının etkililiğine duyulan inanç” (Charon 1993: 241) siyaset adamlarının medyaya yakın olmalarının nedenleri arasında sayılabilmektedir. Bundan dolayı, “siyasal iktidara sahip olmak isteyenler medyaya da sahip olmak ya da onu denetim altında tutmak gerektiğine inanmaktadır” (Alemdar 1999: 11). Siyasi elitler, en azından potansiyel olarak, medya üzerinde büyük bir baskı oluşturabilme ve medyayı kontrol altında tutabilme gücüne sahiptir. İktidarın, medya üzerindeki bu etkileme gücünü, zaman zaman farklı şekillerde kullandıklarına sıkça tanık olunur. Hatta yasama gücünü elinde bulunduran bu siyasi elitlerin, “gizlilik” ya da “ulusal güvenlikle ilgili” gibi gerekçeleri de kullanarak, isterlerse medyanın haber alma ve bilgi toplama özgürlüklerine sınırlamalar da getirebildikleri (Arslan 2006: 5) görülmüştür. Bundan dolayı, kitle

iletişim araçlarını kullanan medya mensupları zaman zaman bağımsız yayınlar yapsa da çoğu zaman iktidarın ideolojisine boyun eğmek (Karakoç- Mert 2013: 281) durumunda kalmaktadır.

3. 2009 ve 2014 Yerel Seçimlerinin Ulusal Basındaki Sunumu

Bu çalışmada, Türkiye'yi yakından ilgilendiren 2009 ve 2014 yerel seçimlerinin ulusal basında nasıl ve ne oranda yer aldığı söylemsel açıdan analiz edilmiştir. İki dönem arasında söylemsel olarak nasıl farklılıkların oluştuğunun da analiz kapsamına alındığı çalışmada, 17 ulusal gazetenin birer aylık süreçte çıkan sayılarının birinci sayfaları irdelenmiş ve burada yer alan haberler söylemsel açıdan incelenmiştir.

3.1. Metodoloji

2009 ve 2014 yerel seçimlerinin ulusal basındaki sunumunun söylemsel karşılaştırmasının üzerinde durulduğu bu çalışmada eleştirel söylem analizi yöntemi kullanılmıştır. "Eleştirel söylem analizi, söylem olarak dilin kavramlaştırılmasını merkez aldığı ve eleştirel dil çözümlemesini toplumsal bilimlerde konumlandığı için eleştirel dilbilim üzerine kurulmuştur" (Fairclough- Graham 2003: 188-189). Dolayısıyla eleştirel söylem analizi, retorik kökenli, dil ve dilsel felsefedeki gelişmelerden etkilenen, hermeneutik metodolojinin sınırlarında çalışan sosyolinguistik bir analizdir (Sözen 1999: 102). Dilbilime, siyaset bilimine, toplumbilime yardımcı bir dal (Kazancı t.y.: 81) olan eleştirel söylem analizi, söylemin; sosyal kimlikleri, sosyal ilişkileri ve bilgi ya da inanç sistemlerini oluşturma yoluyla ilgilenmektedir (Özer 1999: 128). Söylem analizi, dil gibi anlamsal eylemleri incelemek için bilimsel bir yöntemdir ve toplumsal sorunları ve siyasal meseleleri araştırmada önemli bir yere sahiptir (Mora 2006: 328). Söylem analizi, haber metnini bütünlüğü içinde, bağlamından koparmadan incelemeye yönelik bir tekniktir. Var olan iktidar ilişkilerinin ve toplumda yer alan önyargıların söylem içinde nasıl kurulduğunu açıklamaya yönelik bu ilişkilerin eleştirilmesinden yola çıkar (İnal 1996: 96). Haber metninin oluşumunun dayandırıldığı unsurlar; "Haberin söylemi; günlük gazeteciliğin pratikleri ve gazetecilerin profesyonel ideolojileri içinde oluşur, haber metninin üretildiği somut tarihsel koşullar ve üretim anı ile belirlenir, medyanın ekonomi politikası içinde yapısını" (İnal 1996: 95- 96) şeklindedir.

Teun A. van Dijk, haberleri yalnızca metinsel ve yapısal açıdan incelememiş, anlama ve üretim düzeylerinde çözümleme ve açıklama getirmiştir (Ülkü 2004: 374). Haber anlatısını sentaktik ve semantik olmak üzere iki dilsel çözümleme türünde ele alan van Dijk, sentaktik çözümlemede, analiz birimi olarak haber

metninde kullanılan cümlelerin gramatik yapılarına odaklanırken, semantik çözümlemede ise sözcüklerin, cümlelerin, kısaca bütün söylemin anlamı üzerinde durulmasını öngörmektedir. Makro yapı incelemesi haber anlatısında işlenen temayı yansıtan, haber üretiminde kullanılan şemanın incelenmesidir. Haber üretimi profesyonel rutinler altında sürekli olarak yapılmakta ve bu üretim bir şema tarafından organize edilmektedir (van Dijk 1988: 15; 1983: 37). Başlıklar, haber girişleri, ana olay, haber kaynakları, ardalın ve bağlam bilgisi, olayın taraflarının yorumları/değerlendirmeleri, fotoğraflar vb. unsurlar makro yapı içerisinde ele alınmaktadır (Özer 2011: 83).

Türkiye’de 2009 yerel seçimi, 29 Mart 2009’te yapılırken 2014 yerel seçimi ise, 30 Mart 2014 tarihinde gerçekleştirilmiştir. 2009 yerel seçimlerinde Ak Parti’nin Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, CHP’nin Genel Başkanı Deniz Baykal, MHP’nin Genel Başkanı Devlet Bahçeli, DP’nin Genel Başkanı Süleyman Soylu, DTP’nin Genel Başkanı Aysel Tuğluk ve Ahmet Türk, SP’nin Genel Başkanı Numan Kurtulmuş’tur. 2014 yerel seçimlerinde ise, Ak Parti’nin Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, CHP’nin Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, MHP’nin Genel Başkanı Devlet Bahçeli, DP’nin Genel Başkanı Gültekin Uysal, BDP’nin Genel Başkanı Demir Çelik, SP’nin Genel Başkanı Mustafa Kamalak’tır. Bu durumda 2014 döneminde CHP, DP, DTP/DTP ve SP’nin genel başkanlarının değiştiği görülmüştür.

Çalışmada ulusal basından haber ağırlıklı kitle gazeteleri seçilmiş olup bulvar ve tematik gazeteler incelemenin dışında bırakılmıştır. 2009 ve 2014 yerel seçimlerinin gazetelerin birinci sayfalarında nasıl yer aldıklarını tespit etmek amacıyla 17 ulusal gazetenin birinci sayfalarında yer alan haberler ve fotoğraflar incelenmiştir. Çalışma kapsamında gazetelerin olayları birinci sayfalarında nerede ve nasıl yer verdiklerine de bakılmıştır. Gazetelerin olayları verirken haberde olumlu, olumsuz ya da nötr yargılarından hangisini geliştirdiği, sayfada manşet, sürmanşet, manşet altı yada sayfa eteğinin neresinde verdiğine de bakılmıştır. Bu durum, gazetelerin her iki dönemdeki olaylara nasıl yaklaştığını ve iki dönem arasındaki farklılıkları belirlenmesi açısından önemlidir. 2009 ve 2014 yerel seçimlerinin ulusal basındaki sunumları Akşam, Birgün, Bugün, Cumhuriyet, Evrensel, Güneş, Hürriyet, Milli Gazete, Milliyet, Sabah, Star, Taraf, Türkiye, Vatan, Yeni Asya, Yeni Şafak ve Zaman gazeteleri üzerinden gerçekleştirilmiş ve gazetelerin sunumunda iki dönem arasındaki farklılıklara bakılmıştır.

3.2. Bulgular

2009 ve 2014 yerel seçimlerinin ulusal basında sunumuyla ilgili olarak yapılmış olan çalışmanın bulgularına göre, 2009 yılı yerel seçimleriyle ilgili bir aylık süreçte 745 haber, 2014 yılı yerel seçimlerinde ise, 795 haber incelenmiştir. Her iki dönemde incelenen toplam haber sayısı 1540'tır.

Tablo 1: 2009 ve 2014 yerel seçimlerinin yıllara göre ulusal basınının birinci sayfalarında yer alış sıklığı

GAZETE	AK PARTİ		CHP		MHP		DP		DTP/BDP		SP		DĞRLR		TOPLAM	
	2009	2014	2009	2014	2009	2014	2009	2014	2009	2014	2009	2014	2009	2014	2009	2014
Akşam	8	28	9	3	1	0	0	0	1	0	0	0	6	9	25	40
Birgün	7	22	5	8	0	0	0	0	2	1	0	0	10	3	24	33
Bugün	5	10	4	13	1	6	0	0	1	0	0	0	18	8	29	37
Cumhuriyet	18	16	14	16	1	1	0	0	0	2	1	0	14	6	47	42
Evrensel	13	17	1	2	0	0	0	0	7	8	1	0	22	8	44	35
Güneş	26	29	19	12	7	5	1	0	0	0	2	0	9	9	64	55
Hürriyet	13	22	10	24	6	23	0	0	0	1	2	0	17	8	48	78
Milli gazete	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0	70	32	8	6	81	39
Milliyet	14	32	5	27	1	26	0	0	0	0	0	0	19	8	39	93
Sabah	13	27	7	1	0	0	0	0	1	0	0	0	8	4	29	32
Star	23	32	5	3	0	0	0	0	0	0	0	0	6	2	34	37
Taraf	6	19	8	19	0	8	1	0	0	6	0	0	8	10	23	62
Türkiye	20	35	16	2	15	0	7	0	0	0	11	0	6	3	75	40
Vatan	27	28	22	24	7	21	0	0	1	1	0	0	17	7	74	81
Yeni Asya	2	3	0	1	0	1	9	5	0	0	0	0	13	10	24	20
Yeni Şafak	7	32	7	9	1	1	0	0	0	0	0	0	8	6	23	48
Zaman	9	4	11	1	5	3	2	0	1	0	0	2	34	13	62	23
Toplam	212	357	144	165	45	95	20	5	14	19	87	34	223	120	745	795

Tablo 1'deki veriler incelendiğinde, 2009 ve 2014 yerel seçimlerinin, her iki dönemde de ulusal basının birinci sayfalarına önemli derece taşındığı görülmüştür. 2009 yerel seçimlerinde konuya birinci sayfada en fazla yer ayıran gazete, 81 haberle Milli Gazete, en az yer veren gazete ise, 23'er haberle Taraf ve Yeni Şafak gazeteleri olmuştur. 2014 yerel seçimlerinde ise, konuyu birinci sayfaya en çok taşıyan gazete, 93 haberle Milliyet, en az taşıyan gazete ise, 20 haberle Yeni Asya gazetesidir. Ak Parti 2009 yerel seçimlerinde 212 haberle, 2014 yılında ise, 357 haberle gazetelerin birinci sayfasına en çok taşınan parti olmuştur. Gazetelerde en az yer alan partilere bakıldığında ise, 2009'da 14 haberle DTP, 2014'te ise, 5 haberle DP ilk sırayı almıştır.

3.2.1. Akşam gazetesinin 2009 ve 2014 yerel seçimlerini sunumu

Akşam gazetesi, bir aylık sürelerle 2009 yerel seçimlerini 25 kez, 2014 yerel seçimlerini ise, 40 kez birinci sayfaya taşımıştır. Gazete, seçimle ilgili 2009 yılında Ak Parti'yi 8, CHP'yi ise, 9 kez işlemiştir. 2014 yılında ise, Ak Parti'ye 28, CHP'ye ise 3 kez birinci sayfada yer vermiştir. Çalışmanın nicel kısmı

değerlendirildiğinde Akşam'ın Ak Parti'yi 2014 yılında önemli derecede işlediği görülmektedir.

Çalışmanın nitel kısmına bakıldığında ise, 2009 seçimlerinde, Akşam'ın iktidar partisinin yanında yer almaktan çok, daha tarafsız bir duruş sergilediği görülmüştür. Buna göre, gazete, yerel seçim sonuçlarını "Seçmen AKP'yi uyardı: One Minute" (Akşam, 30 Mart 2009) başlığını ve "Ekonomik kriz sandığı teğet geçmedi. AKP, yerel seçimde 2007 genel seçimine göre 7 puan birden düştü. İktidar, başta İstanbul en güvendiği kentlerde bile hayal kırıklığı yaşadı. CHP, MHP ve DTP güçlenerek çıktı" şeklinde duyurmuştur. Konuya tam sayfa yer veren Akşam, haberlerin genelinde Ak Parti'nin oy kaybettiğinden bahsetmiştir. Gazete ertesi gün ise bu durumun nedenlerini "Neden eridi" (Akşam, 31 Mart 2009) başlığıyla verdiği haberde bunun nedenlerini sıralamıştır.

Akşam, 2014 seçimlerini 2009'tan daha çok sayfalarına taşımıştır. Gazete, 2014'te hemen hemen bir ay boyunca Ak Parti ve Erdoğan'ı manşetine taşımıştır. Erdoğan'ın lehinde bir söylem geliştiren gazete, bu durumu çoğunlukla satırlarına taşımıştır. Erdoğan'ın, "Partim birinci çıkmazsa siyaseti bırakırım" (Akşam, 06 Mart 2014) ifadesini kullanan gazete, burada Erdoğan'ın kararlı ve cesaretli duruşuna karşı halkın güven duyması gerektiği hissini uyandırmaya çalışmıştır. Yine Erdoğan'ın, "Menderes'e yapılanı şimdi bana yapıyorlar" (Akşam, 18 Mart 2014) ifadesini başlıkta kullanarak geçmişte idam ettirilen dönemin Başbakanı Adnan Menderes'i kendi memleketi Aydın'da hatırlatarak Erdoğan'ın da tıpkı Menderes gibi mağdur/mazlum olduğu, aynı sonun onun içinde hazırlanılmak istendiği yönünde bir söylem geliştirmiştir.

2014 seçim meydanlarında Başbakan Erdoğan, muhalefetten çok 'paralel yapı' olarak adlandırdığı Fethullah Gülen harekâtına yüklenmiştir. İktidar partisinin yanında yer alan Akşam da Erdoğan'ın konuyla ilgili, "28 Şubat'ta ülkesini sırtından hançerliyordu" (01 Mart 2014), "İnlerine gireceğiz" (02 Mart 2014), "Pensilvanya'daki Ergenekon'un sonu geldi" (16 Mart 2014), "Yüksek Seçim Kurulu'nda korkunç endişe: Paralel virüs" (05 Mart 2014), "Sandıkta sabotaj planı" (14 Mart 2014), "Paralel yapının e-lejyonerleri" (15 Mart 2014), "İstanbul için paralel oyun" (26 Mart 2014), "Sandık paralel dinlemez" (30 Mart 2014) şeklindeki söylemlerini satırlarında her defasında yeniden üretmiştir. Gazete bazen kendi de 'paralel yapı' şeklinde adlandırılan cemaate karşı bir söylem geliştirmiştir. Akşam'ın, "Derin operasyona imza atan paralel yapı, sanal darbe için lejyonerleri devreye soktu. Cemaate ait ev ve yurtlarda kalan öğrencilerle 'beddua seansları' düzenleyen yapılanma, yabancı uyruklu öğrencileri kullanmaya başladı. Bu öğrenciler, hükümet aleyhine **Twitter ve Facebook'ta propagandaya zorla dahil edildi**" (Akşam, 15 Mart 2014) şeklindeki

spotu ise, bu durumu en net şekilde açıklamaktadır.

Akşam, Erdoğan'ın muhalefete yönelik söylemlerini de başlıklarına taşımıştır. CHP İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan Adayı Mustafa Sarıgül'ün bir vatandaşa yumruk atmasına gönderme yaparak, "Millet sandıkta yumruk vuracak" (Akşam, 05 Mart 2014) ifadelerine yer vermiştir. Erdoğan, mitinglerinin çoğunda CHP, MHP ve cemaatin işbirliği içerisinde olduğunu iddia etmiş ve bunu sert bir dille eleştirmiştir. Akşam da bu durumu, "CHP-MHP ve Cemaate sert tepki: Üç kafadarın montaj ortaklığı" (02 Mart 2014), "Pensilvanya'nın kiralık partileri" (25 Mart 2014), "Pensilvanya- CHP-MHP BAAS'ın askerleri" (26 Mart 2014) başlıklarında olduğu gibi sık sık gündemine taşımıştır. Akşam, ayrıca "CHP'li belediye sandıkları uçurdu" (11 Mart 2014) şeklinde kimi zaman muhalefetin aleyhinde bir söylem geliştirmiştir.

Gazetenin birinci sayfada konuyla ilgili kullandığı fotoğraflar incelendiğinde ise, 2009'da çok fazla fotoğraf kullanmadığı, 2014'te ise, fotoğraflarında Erdoğan'ın söylemini desteklediği görülmüştür. Gazete Ak Parti'nin mitinglerini verirken kalabalık kitleler ve onlara sırtını dayamış bir Erdoğan portresi şeklinde vermiştir. Bu görsellerle gazete, halkın Erdoğan'ı desteklediği ve Erdoğan'ın halka güvendiğini onların sayesinde seçimlerden tekrar zaferle çıkacağını göstermeye çalışmıştır. Akşam, "Denizli mahşer yeri gibiydi" (02 Mart 2014), "Başbakan Malatya'da 100 bin kişiye seslendi" (07 Mart 2014), "Erdoğan İzmir Gündoğdu Meydanı'nda tarihi bir kalabalığa hitap etti" (17 Mart 2014) şeklinde yazılı görseller kullanarak da oradaki kalabalığa sözel olarak vurgu yapmıştır. 21 Mart 2014 tarihli haberin fotoğrafında ise, Erdoğan'ın arkasında kalabalık halk kitlesi, kucağında geleneksel kıyafetler içinde emzikli bir kız çocuğu, yanında ise eşi Emine Erdoğan yer almaktadır. Bu fotoğrafta Erdoğan'ın çocuğa yönelik bakışları oldukça şefkat doludur. Burada üretilen söylem; Erdoğan'ın babacan, şefkatli ve gelenekleri yani özünü kucaklayan bir yapıya sahip olduğu ve bunu yaparken de arkasında kalabalık kitlelerin desteğinin var olduğudur. Özellikle vurgulanması gereken diğer bir fotoğraf ise, "2 milyon İstanbulluyu demokrasi buluşturdu" üst başlığı ve "İşte Milli İrade" (Akşam, 24 Mart 2014) başlığıyla verilen fotoğraftır. Birinci sayfanın neredeyse tamamını kaplamış olan buradaki fotoğrafta devasa bir stadyumu andıran meydanda hınca hınç dolmuş olan milyonları ve halkı selamlar gibi elini havaya kaldırmış, siyah ceket ile beyaz gömlek giymiş şefkatle tebessüm eden Erdoğan'ı göstermektedir. Bu fotoğrafta Erdoğan'ın arkasındaki halk gücüne ve bu halkı bir baba şefkatinde kucaklayan, sahiplenici bir Erdoğan gösterilmeye çalışılmıştır.

Ayın tümünde olduğu gibi seçimden sonraki gün de Ak Parti'nin zaferine destekleyici bir söylem geliştiren Akşam, "Ne şantaj ne montaj ne ihanet: Millet

zaferi” (Akşam, 31 Mart 2014) başlıklı haberini tam sayfa vermiştir. Haberin spotunda, “17 Aralık darbe girişimine, paralel örgüt tuzaklarına, kirli ittifaklara, vatana ihanete kadar uzanan dinlemelere tokat gibi cevap... Milli irade, demokrasiye ve istikrara sahip çıktı. Ak Parti tarihi seçim zaferlerinin en anlamlısını kazandı” ifadelerine yer verirken “Derin operasyona sandık cevabı”, “Stratejik işbirliği de sökmedi” ve “Bunlar millete de paralel” ara başlıklarına da kullanmıştır. Gazete burada Erdoğan’ın ‘millete minnettarlığını’ göstermek için göğsüne götürmüş olduğu elini gösteren bir fotoğrafa da yer vermiştir. Seçim sonuçlarını bu şekilde yansıtması gazetenin hem görsel hem de sözel olarak Erdoğan ve Ak Parti’yi desteklediğini göstermektedir.

3.2.2. Birgün gazetesinin 2009 ve 2014 yerel seçimlerini sunumu

Birgün, 2009 yerel seçimlerinde konuyla ilgili 25, 2014 seçimlerinde ise, 33 haber kullanmıştır. Gazete 2009’da en çok haberi diğerleri kategorisinde kullanmış olup Ak Parti’ye 7, CHP’ye ise 5 haberinde yer vermiştir. 2014 sonuçlarına bakıldığında ise, 22 haberde Ak Parti, 8 haberde ise, CHP yer almıştır.

Birgün, 2009 yılında Ak Parti aleyhinde bir söylem geliştirmiştir. Birgün’ün, “Erdoğan’ın terbiyesi müsaade etmezmiş” (02 Mart 2009), “Tunceli Valisi mi parti komiseri mi” (04 Mart 2009), “Kadınlar sussun Padişah konuşsun” (09 Mart 2009), “Lisede AKP propagandası” (10 Mart 2009), “Erdoğan ayrımcılığı mektupla itiraf etti” (21 Mart 2009) şeklindeki ifadelerinde bu durumun örneklerini görmek mümkündür. İdeoloji olarak Kürt solu tarafında yer aldığı söylenebilen Birgün, bu noktada Ak Parti’yi eleştiren bir söylem geliştirmiştir. “AKP’nin mumu Kürtlere kadar” (Birgün, 12 Mart 2009) başlıklı haberin spotunda “AKP’li adayların yerel seçim kampanyasında şoven öğeler giderek tırmanıyor. AKP Kürtlere açılacağını ifade ederken rakiplerini Kürtlük ve DEHAP ittifakı üzerinden vurma çabasında” yer alan ifadelerde de bunu görmek mümkündür. Haberde ‘şoven öğeler’ vurgusu yapılırken Ak Parti’nin Kürt söyleminde ‘samimi olmadığı’ ima edilmeye çalışılmıştır. Birgün, seçim günü ise, “Söz, yetki, karar, iktidar, halka” (Birgün, 28 Mart 2009) başlığını ve “Sol politikacılar, aydınlar ve sanatçılar herkesi, barıştan, demokrasiden, halkın yönetime katılmasından yana; gericiliğe, ırkçılığa ve militarizme karşı oy vermeye çağırıyor” ifadelerini kullanmıştır. Gazete hem başlığında hem de spotunda bir yandan birleştirici, bağdaştırıcı olunması gerektiği diğer yandan ise, açıkça ifade etmese de imayla, Ak Parti’nin bu özellikleri taşımadığı, oy verirken bunların göz önünde bulundurulması gerektiği çağrısı yapılmıştır.

Birgün gazetesi, 2014 seçimlerinde 2009 seçimlerinde olduğu gibi Ak

Parti'nin ve Erdoğan'ın aleyhinde bir söylem geliştirmiştir. Birgün'ün "Ceplerine duble yol yapmışlar" (03 Mart 2014), "Erdoğan ve ailesi memleketi işte böyle parsellemiş: Ona küçük araziler verin" (04 Mart 2014), "Biraz daha yemek için ülkeyi savaşa sokacak" (21 Mart 2014), "Hem kendi sağlığını hem sağlığı için sus!" (28 Mart 2014) şeklindeki başlıklarında Erdoğan'ın aleyhindeki söylemleri görmek mümkün olmuştur. "28 Şubat'ta ne mi yapıyordunuz? Halkı soyup üstüne hapisten yırtıyordunuz" (Birgün, 01 Mart 2014), "Yeter ki yandaş ol ihale işi kolay" (Birgün, 05 Mart 2014) ifadelerinde Ak Parti'nin yolsuzluklarla, rüşvetle bağlantısı olduğu vurgusu yapılırken bir başka haberde ise, Erdoğan'ın seçim mitinglerinden birinde söylediği "İdeoloji Karmaşası: 'Ateiste rağmen yol yaptık'" (Birgün, 01 Mart 2014) ifadelerine yer verilerek Erdoğan'ın ayrımcı bir politika içerisinde olduğu ve halkı ayrıştırdığına dikkat çekilmiştir. Benzer bir duruma, "Urartular döneminde kombi yoktu, getirdik" (Birgün, 02 Mart 2014) başlıklı haberin spotunda "Başbakan Erdoğan, yolsuzluklarının üzerini örtmek için ilginç söylemler üretiyor. Erdoğan, 20-30 yıl önceden örneklerle kombi teknolojisini anlattı" ifadelerinde de yer verilmiştir. "İtiraf vizyonda" (Birgün, 06 Mart 2014) başlıklı haberin spotunda "Medyadan sonra yargıya da müdahale ettiği ortaya çıkan Başbakan Erdoğan, hakkındaki kayıtları doğruladı. Erdoğan, ses kayıtlarının doğal görüşmeler olduğunu iddia etti" ifadelerinde olduğu gibi gazete sürekli Ak Parti'yi kötileyen bir söylem geliştirmiştir. "Dışarıda 'düşman' içeride ise 'hain'" (Birgün, 25 Mart 2014) başlıklı haberin spotunda "AKP, yaklaşan yerel seçimler öncesi savaş çığırtkanlığını 'hem iç hem de dış düşman' söylemiyle pekiştirmeye girişti" ifadeleri kullanılmıştır. Bu ifadelerde Erdoğan, 'hain' ilan edilmiştir.

Gazetenin kullanmış olduğu "Katolik Kilisesi'nde AKP propagandası" (Birgün, 11 Mart 2014) şeklindeki başlıkta Ak Parti'nin dış güçlerle, Katolik dünyası ile bağlantı içerisinde olduğu uyarısı yapılmaya çalışılmış ve muhafazarlığı kullandığı iması çizilmiştir. Gazete öznel yorumlarına Erdoğan'ın iktidardan gitmesiyle ilgili söylemlere yer vererek devam etmiştir. "Parası neyse kutusuyla verelim, git artık. Çocuklarımız senin yüzünden ölüyor" (Birgün, 14 Mart 2014) başlıklı haberin spotunda, "Başbakan'ın kendisini kurtarmak isterken kullandığı savaş dili ülkeyi felakete sürüklüyor. Sağ oyları bloklamak için muhaliflerini sürekli hedef gösteren Erdoğan, halkı birbirine kırdırıyor; çocuklarımız ölüyor" ifadeleri kullanılmıştır. Bir başka haberde ise, "AKP'yi susturmak zorundayız" (Birgün, 08 Mart 2014) başlığı ve haberin metninde "8 Mart Dünya Kadınlar Günü... AKP iktidarının, kadın düşmanı politikalarını eleştiren kadınlar, 'iktidarın aşağılayıcı ve ezen bakış açısına karşısında, kadınlar büyük direngenlik gösteriyor. Artık haksızlıklara karşı daha çok kadın sokakta

dediler” ifadeleri kullanılmıştır. Bu ifadelerle gazete en baştan beri yaptığı gibi Erdoğan ve Ak Parti’yle ilgili olumsuz söylemlerine devam etmiştir. Birgün, CHP’nin ve Kılıçdaroğlu’nun söylemlerini ise; “Harama sizler ortak olmayın” (04 Mart 2014), “Provokasyonlara prim vermeyeceğiz” (15 Mart 2014), “Kılıçdaroğlu: Gözünü dolar doyursun ey Başçalan!” (17 Mart 2014) ifadelerinde görüldüğü gibi desteklemiştir.

Birgün gazetesi seçim günü fazla söze gerek bıraktırmayan iki fotoğrafı sayfanın hemen hemen bütününe taşımıştır. “Seçim Senin” (Birgün, 30 Mart 2014) başlığıyla verdiği fotoğrafın üst kısmında el ele vermiş işçilerin görüntüsü alt kısmında ise 17 Aralık operasyonunda adları yolsuzluğa karışmış olan eski bakanların el ele vermiş fotoğrafına yer vermiştir. Birgün, seçimin ertesi günü sonuçtan duyduğu memnuniyetsizliği “Kalpazanlarla sandıkta yarıştık” (Birgün, 01 Mart 2014) başlığını kullanarak dile getirerek spotunda ise, “Türkiye siyasi tarihinin en karanlık seçimi yaşandı. AKP’nin geride olduğu bölgelerde elektrikler kesildi, okullar basıldı. Yurttaşlar oyları korumak için mücadele etti” ifadelerin kullanmıştır. Bu söylemlerde elektrik kesintilerini göstererek, ‘karanlık seçim’ ifadelerini mecazi anlamda kullanarak sonuçlardan duyduğu memnuniyetsizliği yansıtmaya çalışmıştır.

3.2.3. Bugün gazetesinin 2009 ve 2014 yerel seçimlerini sunumu

Bugün, 2009 yerel seçimlerinde konuyla ilgili 29, 2014 seçimlerinde ise, 37 haber kullanmıştır. Gazete 2009’da en çok haberi diğerleri (18 haber) kategorisinde kullanmış olup Ak Parti’ye 5, CHP’ye 7, MHP’ye ise, 1 haberinde yer vermiştir. 2014 sonuçlarına bakıldığında ise, 10 haberde Ak Parti, 13 haberde, CHP, 6 haberde ise MHP yer almıştır.

Bugün gazetesi, 2009’da haber metinlerinde CHP aleyhinde bir söylem geliştirmiştir. Gazetenin “Çarşafı kadını otobüsten attılar” (Bugün, 02 Mart 2009) başlıkla haberinde bu durumu görmek mümkündür. Yine aynı haberin spotunda “Kemal Kılıçdaroğlu’yla görüşmek isteyen çarşafı kadın CHP’nin seçim otobüsünden zorla indirildi” ifadelerine ve hemen yan tarafında yer alan başka bir haberin “Soruya bile tahammül yok” ifadelerinde görülmüştür. Gazete aynı olayı ertesi gün “Rezalet” (Bugün, 03 Mart 2009) başlığını taşıyan haberini siyah bir zemin içerisinde vererek olaydan duyduğu rahatsızlığı dile getirmiştir. CHP’yi eleştiren Bugün, Ak Parti içinse destekleyici bir söylem geliştirmiştir. Bu durumu, “Büyük övgü” (Bugün, 07 Mart 2009) başlıklarında görmek mümkündür. “Birinci olmazsam siyaseti bırakırım” (Bugün, 16 Mart 2009) ifadelerinde ise gazete Erdoğan’ın kendine güvenen, emin tavrını yansıtmaya çalışmıştır.

Gazete, Ak Parti'yi destekleyen tavrını fotoğraflarda da kullanmıştır. Bugün, sempatik bir Erdoğan ve onu dinlemeye gelen kalabalık kitleleri her defasında yeni baştan fotoğraflarında yeniden üretmiştir. Bu durumu, "Erdoğan'ın Şanlıurfa mitinginde izdiham yaşandı" (Bugün, 07 Mart 2009), "Başbakan Erdoğan, yoğun yağmura rağmen Kazlıçeşme Meydanı'nda yüz binlerle buluştu. Muhalefeti halka şikâyet etti" (Bugün, 23 Mart 2009) fotoğraf altı yazılarıyla da desteklemiştir. İzmir CHP'nin önemli kalelerinden biri olarak bilinir. Gazete 16 Mart tarihli sayısında Erdoğan'ın İzmir mitingini kalabalık bir fotoğrafla (Bugün, 16 Mart 2009) yansıtmıştır. Bugün, seçim günü "Son söz milletin" (29 Mart 2009) başlığıyla çıkmıştır. Seçimin ertesi günü ise "Sandıklardan sürpriz çıktı" (30 Mart 2009) başlığını ve "Halk iktidar ve ana muhalefet partisine uyarıda bulundu. Ak Parti ve CHP'nin oyları düşerken, seçimde en büyük artışı MHP ve SP yaptı" spotunu kullanarak objektiflik kriterine uygun davranmıştır.

Bugün, 2009'un aksine 2014 Mart seçimlerinde Ak Parti aleyhinde bir söylem geliştirmiştir. Gazetenin Erdoğan'ın söylemiş olduğu "Bunların sülük gibi vatandaşımı emmelerine müsaade etmeyeceğiz. Ama bu sözüm de, sülüğe hakaret olur" şeklindeki ifadeleriyle dalga geçer gibi "Sülük demek hakaretmiş" (Bugün, 03 Mart 2014) başlığını kullanmıştır. Gazete yine aynı gün Kılıçdaroğlu'nun, Erdoğan ile ilgili telefon kayıtlarıyla ilgili seçmenlere seslendiği "Ak Parti'ye oy veren yurttaşlarımızın vicdanı bunu kabul ediyor mu" şeklindeki ifadelerine ve Bahçeli'nin "Evlatlarıyla yargı önüne çık" şeklinde Erdoğan'a seslenişine birinci sayfada yer vermiştir. Gazete aynı zaman da 2009 seçimlerinde Ak Parti'nin mitinglerini kalabalık gösterirken 2014 seçimlerinde "Taşımali miting" (Bugün, 04 Mart 2014) başlığında da görüldüğü gibi Ak Parti'nin mitinglerine İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin seçim otobüsleriyle taşındığını iddia etmiştir. Başbakan Erdoğan, 2014 seçimlerinde muhalefet partilerinden çok 'paralel yapı' olarak adlandırdığı cemaate yüklenmiştir. Bu durumdan rahatsız olan Bugün, "İftiraların sonu gelmiyor" (Bugün, 10 Mart 2014) başlığıyla verdiği haberin metninde "Başbakan Erdoğan, Hizmet'e yönelik iftira ve hakaretlerini sürdürüyor" ifadelerine yer vermiştir. Bu ifadelerle halkın Erdoğan'a inanmaması gerektiğini vurgulamıştır.

Bugün, kendi söylemlerini desteklemek için sürekli muhalefetin Ak Parti ve Erdoğan'a yönelik söylemlerine yer vermiştir. Örneğin; CHP: "Yetimin hakkını yiyenden hesap soracağız" (06 Mart 2014), MHP: "Er geç yargının önüne çıkacak" (06 Mart 2014), Kılıçdaroğlu: "Hırsızlığı kapatmak istiyor" (09 Mart 2014), "Türkçe Olimpiyatları ülkenin gururu" (23 Mart 2014), Kılıçdaroğlu: "Allah'ın kelamı ile dalga geçiyorlar. Kur'an ile dalga geçenden hesap soracağız" (24 Mart 2014) başlıklarında görüldüğü gibi, Erdoğan'la ilgili sürekli olumsuz propaganda

yapmıştır. Seçimden sonra gazete, “4 parti de kazandı” (Bugün, 31 Mart 2014) şeklinde daha nesnel bir ifade kullanmıştır. Seçim gününe kadar öznel ifadeler kullanmaktan ve iktidara yüklenmekten çekinmeyen gazetenin seçimden sonra daha objektif davranması aslında seçim sonuçlarından Erdoğan’ın zaferle çıkmasından memnuniyet duymadığının da göstergesidir.

3.2.4. Cumhuriyet gazetesinin 2009 ve 2014 yerel seçimlerini sunumu

2009 yerel seçimlerine 47, 2014 yerel seçimlerine ise 42 haberde yer veren Cumhuriyet gazetesi, 2009’da en çok 18 haberle Ak Parti’ye yer vermiştir. Gazete CHP’ye ise 14 haberde yer vermiştir. 2014 yılında hem Ak Parti’ye hem de CHP’ye 16’şar haberde işlemiştir.

Cumhuriyet, 2009 seçimlerinde genel anlamda iktidar partisinin aleyhinde ve onu yeren bir söylem geliştirirken kendi ideolojisinden sapmamış ve CHP’nin yanında yer almıştır. Gazete “Baykal, Erdoğan’a sert çıktı” üst başlığıyla verdiği haberin başlığında “İktidar oldun ama adam olamamışsın” (Cumhuriyet, 01 Mart 2009) ifadelerini kullanmış ve haber metninde de Baykal’ın ağzından Erdoğan’ı eleştirmeye devam etmiştir. Yine aynı gün bir başka haberinde ise, Ak Parti Ankara Büyükşehir Belediye Başkan Adayı Melih Gökçek aleyhinde bir haber yapmıştır. Söz konusu haberde “Gökçek’in makarnası pişmiyor” başlığını ve “Ankara’da belediyenin dağıttığı zeytinler acı, peynirler küf kokuyor, helvayı bıçak kesmiyor. Kuru fasulye ve nohutu günlerce suda bekletmek gerekiyor” ifadeleri kullanılmıştır. Gazete, “Deniz Baykal’dan Tayyip Erdoğan’a: ‘Atıp tutma, karşıma çık’” (Cumhuriyet, 02 Mart 2009) ifadelerinde görüldüğü gibi Deniz Baykal’ın ağzından Ak Parti ve Erdoğan’ı her fırsatta eleştirmiştir. “Yurttaşların mutlaka oy kullanmasını isteyen Baykal, Niğde’den seslendi (üst başlık): Ananı al sandığa git” (Cumhuriyet, 18 Mart 2009) ifadelerinde gazete, Erdoğan’ın Mersin mitinginde bir çiftçiye yönelik söylemine göndermede bulunmuş ve eleştirmiştir.

Cumhuriyet, “AKP’ye yönelik suçlamaların ardı arkası kesilmiyor: Her gün yeni bir yolsuzluk” (03 Mart 2009), “Valilikte AKP afişi” (04 Mart 2009), “Başbakan’ın Mersin’de tartıştığı çiftçi, mitingde protesto eylemi yapmaması için polis gözetiminde tutuldu (üst başlık): Erdoğan gelecek diye gözaltı (başlık)” (09 Mart 2009) başlıklarında görüldüğü gibi Ak Parti’yle ilgili olumsuz bir söylem geliştirmiştir. “Erdoğan’ı eleştiren yanıyor: Yurttaşa potansiyel suçlu muamelesi” (10 Mart 2009), “Başbakan ve bakanların gittikleri kentlerde yurttaşlar ‘tedbir’ için gözaltına alınıyor” (20 Mart 2009) üst başlığını ve “Bu mu demokrasi” başlığını kullanan gazete alt başlıkta da “Sıkıyönetim dönemleri gibi” alt başlığını kullanmıştır. Bu örneklerle gazete, Ak Parti’nin güvenlik önlemlerini eleştirmiş ve

bunun demokrasiyle uyuşmadığını vurgulamıştır. Seçim günü Cumhuriyet, “Demokrasi için sandığa” (29 Mart 2009) başlığını kullanmıştır. Seçimden sonraki gün “Sandıktan uyarı çıktı” (Cumhuriyet, 30 Mart 2009) başlığını kullanan Cumhuriyet, haber metninde “2007’de yüzde 47 ile iktidar olan AKP, ekonomideki başarısızlığı, yolsuzluk iddiaları ve kavgacı politikası nedeniyle düşüşe geçti” ifadelerini kullanmıştır. Gazete başlıkta iktidarın zafer değil uyarı aldığı için altını çizmiş ve bunların nedenlerini iktidarı eleştirerek sıralamıştır.

Cumhuriyet, tıpkı 2009 yerel seçimlerinde olduğu gibi 2014 yerel seçimlerinde de Ak Parti ve Erdoğan’ın aleyhinde bir söylem geliştirmiştir. “Erdoğan: Bunlar ateist, terörist” (Cumhuriyet, 01 Mart 2014) başlığıyla verdiği haberin metninde, gazete, “Erdoğan seçim meydanlarında yine ‘nefret dilini’ kullandı” ifadelerine yer vermiştir. “Böyle kin görülmedi” (Cumhuriyet, 15 Mart 2014) başlıklı haberde ise, “Her seçim öncesi üç beş oy için toplumu kutuplaştırmayı alışkanlık haline getiren Başbakan Erdoğan, Gaziantep mitinginde artık ‘pes’ dedirtti. Erdoğan, ekmek almaya giderken başından gaz kapsülüyle vurularak öldürülen 14 yaşındaki Berkin Elvan’ı ‘terörist’ ilan etti” ifadeleri kullanılmış ve Erdoğan’ın bu tavrı eleştirilmiştir. Gazete kimi haberlerinde kendi ifadeleriyle Ak Parti’yi kötüleme yoluna gitmiştir. “Devletin araçları AKP mitinglerinde kullanılıyor” (Cumhuriyet, 23 Mart 2014) üst başlığını ve “Suçüstü yakalandı” başlığını kullandığı haberde gazete, “Cumhuriyet’in ele geçirdiği belgeler YSK yasaklarına rağmen devlet olanaklarının AKP mitinglerinde nasıl seferber edildiğini ortaya koydu” ifadelerine yer verirken bir başka haberde ise, “AKP mitinginde yine gözaltı” (Cumhuriyet, 03 Mart 2014) başlığını kullanarak Ak Parti mitinglerinde her zaman gözaltı olaylarının yaşandığı ve durumdan hoşnut olmadığını göstermiştir. “Başbakan Erdoğan.... konuşurken bir yurttaş ‘Hırsız var’ pankartı açtı. AKP’liler tarafından darp edilen eylemci yaka paça alandan uzaklaştırıldıktan sonra gözaltına alındı” (Cumhuriyet, 04 Mart 2014) ifadelerinde de aynı durumu görmek mümkündür.

İzmir, CHP’nin önemli kalelerinden kabul edilmektedir. Erdoğan’ın İzmir mitinginin ardından “Taşımali kalabalığa seslendi” (Cumhuriyet, 17 Mart 2014) üst başlığı ve “Başbakan’a İzmir’de protestolu karşılama” başlığını kullanan gazete İzmirliilerin Erdoğan’ı dinlemeye gitmediğini ve bu yüzden miting için çevre illerden kitlelerin getirildiğini vurgulamıştır. Cumhuriyet, Kılıçdaroğlu’nun İzmir mitingi için ise, manşette kullandığı fotoğrafta kalabalık halk kitleleri ve elinde mikrofon onlara ayakta seslenen bir Kılıçdaroğlu fotoğrafı kullanmıştır. Fotoğrafın kullanıldığı haberin üst başlığında yer alan “CHP lideri, gövde gösterisi yaptığı İzmir’de Erdoğan’a yüklendi” (Cumhuriyet, 23 Mart 2014) şeklindeki ifadelerde bu durumu destekler niteliktedir. Böylelikle gazete, Ak

Parti'nin aleyhinde, CHP'nin ise lehinde bir söylem geliştirmiştir. "Kılıçdaroğlu, bir daha Başbakan'ın elini sıkmayacağını söyledi" (Cumhuriyet, 03 Mart 2014) üst başlığını ve "Erdoğan'ı sildi" başlığını kullandığı haberin metninde "CHP Genel Başkanı, 'hırsız' dediği Erdoğan'ı artık muhatap almak istemediğini söyledi" ifadelerine yer verilmiştir. Yine farklı bir haberde "Kılıçdaroğlu halka seslendi: 'Siz seçtiniz o soydu'" (Cumhuriyet, 04 Mart 2014) ifadeleri kullanılmıştır.

Gazete seçim günü "Oyuna sahip çık" (Cumhuriyet, 30 Mart 2014) başlığını manşetten kullanmıştır. Seçimin ertesi günü "Gerilim kazandı" (Cumhuriyet, 31 Mart 2014) başlığını manşetine taşıyan gazete "Yolsuzlukların damga vurduğu ve gergin geçen yerel seçim sürecinin sonuncunda AKP yine birinci parti çıktı" ve "Seçimleri yolsuzluklardan aklanma olarak gören AKP'nin yeni bir hesaplaşmanın içine gireceği yorumları ağırlık kazandı. Türkiye'deki gerilimin daha da artacağı vurgulandı" şeklindeki ifadelerinde herhangi bir kaynak kullanmaması yorumların kendi söylemi olduğunu göstermektedir. Gazete iki fotoğraf kullanmıştır. İlk fotoğraf 'En karanlık seçim" başlığıyla verdiği ve seçim sırasında elektrik kesintilerine vurgu yapan fotoğraftır. Diğer fotoğrafta ise, siyah bir zemin üzerinde "Aileyle balkon konuşması" başlığını kullanarak Erdoğan ve hemen yanında Bilal Erdoğan'ın yer aldığı fotoğrafı kullanmıştır. Bilal Erdoğan'ın o dönemlerde yolsuzluk olaylarına karışmış olması açısından fotoğraf oldukça manidardır.

3.2.5. Evrensel gazetesinin 2009 ve 2014 yerel seçimlerini sunumu

Evrensel, 2009 yerel seçimlerinde konuyla ilgili 44, 2014 seçimlerinde ise, 35 haber kullanmıştır. Gazete 2009'da en çok haberi diğerleri (22 haber) kategorisinde kullanmış olup Ak Parti'ye 13, DTP'ye ise, 7 haberinde yer vermiştir. 2014 sonuçlarına bakıldığında ise, 17 haberde Ak Parti, 8 haberde ise BDP yer almıştır.

Evrensel, 2009 yerel seçimlerinde, "AKP şantajda ısrarlı" (01 Mart 2009), "Tunceli Valiliği'nde AKP bayrakları çıktı: Büyük skandal" (04 Mart 2009), "AKP'den seçim bürosunda devlet yardımı" (12 Mart 2009) başlıklarında görüldüğü gibi Ak Parti'nin aleyhinde bir söylem geliştirmiştir. Seçim günü "Yerel seçim günü" (Evrensel, 29 Mart 2009) başlığını sürmanşetine taşıyan gazete, seçimden sonra, "Türkiye sandık başındaydı" (Evrensel, 30 Mart 2009) ve "Seçimin sonuçları AKP'yi sıkacak" (Evrensel, 31 Mart 2009) ifadelerini kullanmıştır. Gazete genel anlamda Ak Parti'nin aleyhinde DTP'nin ise lehinde bir söylem geliştirmiştir.

Evrensel, 2014 yerel seçimlerinde Ak Parti ve Erdoğan'ı karalayan bir söylem geliştirmiştir. "Başbakanda işçi korkusu" (Evrensel, 03 Mart 2014) ve "'Hırsız var'

pankartı açana işkence" (Evrensel, 05 Mart 2014) başlıklarında Erdoğan'ın halktan korktuğu ima edilirken bu noktadaki önlemleri de eleştirilmiştir. Erdoğan'ın mitinglerinin kalabalık olduğuyla ilgili söylemlerin aksini "Hayali seçmen yaratılıyor" (Evrensel, 14 Mart 2014) başlığıyla veren Evrensel, İzmir mitingi içinse "Başbakan İzmir'de de protesto ile karşılandı" (Evrensel, 17 Mart 2014) başlığı kullanılmış ve haberde miting sırasında polisin coplu müdahalesi eleştirilmiştir. "O konuştu polis saldırdı" (Evrensel, 28 Mart 2014) başlıklı haberin metninde miting esnasında polisin orantısız güç kullandığından bahsedilmiştir. "Seçim için savaş planı" (Evrensel, 28 Mart 2014) başlığını kullanan gazete, iktidarın Suriye politikasını seçim malzemesi olarak kullandığı vurgusu yapılmıştır. "Savaşa sarıldı" (Evrensel, 24 Mart 2014) başlıklı haberin spotunda ise, "İçeride yolsuzluk skandalıyla, dışarıda Suriye politikasıyla sıkışan Başbakan, Suriye uçağının düşürülmesinin ardından tansiyonu artıran açıklamalar yaptı" şeklindeki söylemleri kullanılarak Erdoğan'ın politikaları eleştirilmiştir.

"Burs dediler ampul verdiler" (Evrensel, 23 Mart 2014) başlıklı haberin spotunda "...İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 'burslu öğrencilerin durumunu konuşmak' üzere çağrısını yaptığı toplantı AKP'nin yerel seçim toplantısı çıktı" ifadelerinde Ak Parti'nin kamu kurumlarını kendi amaçlarına hizmet etsin diye kullandığı vurgulanmış ve eleştirilmiştir. "Seçim güvenliği yok" (Evrensel, 07 Mart 2014) başlığıyla verilen haberin spotunda "Seçimlere yaklaşık 3 hafta kala HDP'ye saldırılar neredeyse rutinleşti. Başbakanın siyasal ortamı geren söylemleri bu saldırıların önünü açıyor. Saldırganlar korunuyor" ifadeleriyle de yine seçim güvenliği gösterilerek Ak Parti'ye söylemsel anlamda bir saldırı söz konusu olmuştur. "Yöneten değişmedikçe İstanbul'da ulaşım düzelmez" (Evrensel, 07 Mart 2014), "Yolsuzluk seçimle yikanacak bir şey değil" (Evrensel, 24 Mart 2014) ve "Demirtaş'tan Erdoğan'a: Siirt'in ciğerini söktün" (Evrensel, 25 Mart 2014) ifadelerinde son aylarda Ak Parti'yle ilgili yolsuzluk iddialarına vurgu yapılarak yeniden üretilmiştir. Evrensel, Alevilere yönelik ötekileştirici söylemleri de eleştirmiştir. "Yüreğin varsa yüzümüze söyle!" (Evrensel, 05 Mart 2014) başlığını kullanan gazete spotunda "Yayımlanan ses kayıtlarında Alevilerden ötekileştirici bir söylemle söz eden Eski Adalet Bakanı Ergin'e Hataylılardan tepki: 'Dürüst ol, gel burada söyle'" ifadeleri kullanılmış ve Ergin'e meydan okunmuştur.

Ak Parti'yi eleştiren gazete HDP'nin yanında yer almıştır. "HDP mitingine on binler katıldı" (Evrensel, 17 Mart 2014) başlığını kullanan gazete HDP'nin halk tarafından desteklendiği imasını çizmeye çalışmıştır. "Cıvatayı sıkarken siyaset yapacağız" (Evrensel, 24 Mart 2014) başlığıyla verilen haberde "Mitingler, bayraklar, gazete ve televizyon reklamları, sinevizyonlar... Kimin parası çoksa

onun sesinin daha çok çıktığı seçim ortamında, HDP'nin işçi adayları dikkat çekiyor. HDP işçi aday gösteren partiler arasında birinci sırada yer alıyor" ifadelerine yer verilmiştir. Bu haberde de HDP'nin başarısından bahsedilmiştir. Seçim günü "Ayakkabı kutusu sandık değildir" (30 Mart 2014) manşetiyle çıkan Evrensel, "Yolsuzluk ve rüşvet skandalları, Twitter ve Youtube yasakları ve Suriye'ye dönük savaş planlarının ortaya çıktığı bir dönemde milyonlar bugün yerel yönetimleri belirlemek için oy kullanacak" ifadelerini kullanarak seçmenin dikkatini bazı konulara çekmiştir. Seçimin ardından ise, gazete, "Yüksek katılım yüksek gerilim" (Evrensel, 31 Mart 2014) başlığını ve "Seçim öncesi oluşan kutuplaşma sandığa gidişe yansdı. Oksijen tüpüyle gelip oyunu kullanan hastalar bile vardı. AKP'ye 'evet' oyu basılmış pusulalar ortaya çıktı" spotuna yer verilmiştir. Gazete bu haberde Ak Parti'nin seçimlerde yolsuzluk yaptığını vurgulamıştır.

3.2.6. Güneş gazetesinin 2009 ve 2014 yerel seçimlerini sunumu

Güneş, 2009 yerel seçimlerinde konuyla ilgili 64, 2014 seçimlerinde ise, 55 haber kullanmıştır. Gazete 2009'da en çok haberde Ak Parti'ye yer vermiştir. Gazete Ak Parti'ye 26, CHP'ye 19, MHP'ye 7, SP'yi ise 2 haberde işlemiştir. 2014 sonuçlarına bakıldığında ise, 29 haberde Ak Parti, 12 haberde CHP, 5 haberde MHP yer verirken bu dönem SP haber konusu yapılmamıştır.

Güneş, 2009 yerel seçimlerinde iktidar ve muhalefetin miting meydanlarında birbirlerine atıp tutmalarını sürekli gündemine taşıırken çoğunlukla Erdoğan'ın aleyhinde bir propaganda yürütmüştür. "Başbakan 'Kök'ledi!" (Güneş, 04 Mart 2009) başlıklı haberde Erdoğan için olumsuz bir söylem kullanan gazete, bir başka haberde, "Güldüren pankart" (Güneş, 08 Mart 2009) başlığını kullanmış ve haber metninde Erdoğan'ın bir mitinginde açılmış olan "Ebedi muhalefet, acıların çocuğu küçük Baykal: Ben hiç iktidar olmadım anne" yazılı pankartı eleştirmiştir. Yine başka bir haberde pankartlarla ilgilidir. "Padişah'tan sonra 2. Atatürk pankartı" (Güneş, 09 Mart 2009) başlığıyla verilen haberde "'Son padişah' afişinden sonra dün açılan '2. Atatürk' pankartı da polis tarafından indirildi" şeklindeki afişte yine gizliden Ak Parti'ye yönelik eleştiri vardır. "'Ananı da al git' gözaltısı" (Güneş, 09 Mart 2009) başlıklı haberde "İkinci bir 'Anamızı ağlattın' olayı yaşanmasın diye, Mersinli çiftçi Öncel, Erdoğan şehre gelmeden önce gözaltına alındı!" spotu kullanılarak bu durum eleştirilmiştir. Güneş, "Bu da sosyal belediye" (04 Mart 2009) başlıklı haberde "'Valiler, buzdolabını sosyal devlet gereği dağıtıyor' savunması, belediyelere seçim yasaklarını çiğnemek için yol oldu" spotuna ve "AKP'li belediyeye ait resim plakalı araç, gece yarısı kaçak bina yapar gibi mahalle aralarında erzak dağıtırken suçüstü yakalandı" fotoğraf

altı yazısına yer verilmiştir. Gazete kimi zaman Erdoğan ve Ak Parti aleyhindeki söylemini “One Minute ayağa düştü” ve “Sanki Cumhuriyeti Erdoğan kurdu” (Güneş, 04 Mart 2009) ifadeleriyle muhalefetin ağzından yansıtmıştır. Güneş seçimden sonraki gün “Türkiye ‘One Minute’ dedi” (30 Mart 2009) manşetiyle çıkmıştır. Gazete aynı haberin spotunda “AKP’nin olağanüstü kampanyası vatandaşa ekonomik sıkıntıyı unutturmadı. 14 ili kaybeden AKP’nin oyu 8 puan birden düştü” ifadelerine yer vererek seçimin Ak Parti için zafer değil bir uyarı niteliği taşıdığını vurgulamıştır.

Güneş, 2009 yerel seçimlerinin aksine 2014 yerel seçimlerinde Ak Parti’nin lehinde bir söylem geliştirmiştir. Erdoğan, paralel yapı olarak tanımladığı Fethullah Gülen ve cemaatini mitinglerinde sürekli olarak eleştirmiştir. Güneş, bu durumu sık sık birinci sayfasına taşımıştır: “Sen nasıl âlimsin?” (12 Mart 2014), “Paralel yapı tutuştu” (14 Mart 2014), “Yeni Ergenekon’un sonu geldi” (16 Mart 2014), “Pensilvanya tir tir titredi” (25 Mart 2014)... Güneş de Erdoğan’ın bu noktadaki söylemlerini sayfalarında her defasında yeniden üretmiştir. Gazete birçok haberinde CHP ve cemaat ortaklığına vurgu yapmıştır. “Casuslar kaydetti Kılıçdaroğlu izledi” (29 Mart 2014) başlığını kullanan gazete, “3 şaşkın ördek” (10 Mart 2014) başlığıyla manşetine taşıdığı bir başka haberin spotunda “Pensilvanya’nın hükümete darbe vaadi ile CHP ve MHP’yi kandırdığını söyleyen Başbakan ‘Tuzak bozulunca 3 kafadar 3 şaşkın ördeğe döndü’ dedi” ifadelerini kullanmıştır. “İstanbul’da gövde gösterisi” (Güneş, 24 Mart 2014) manşetini kullanan gazete “Türk siyaset tarihinin en büyük mitinglerinden biri dün Yenikapı’da gerçekleşti. Başbakan Erdoğan alandaki 2 milyon kişiye hitap etti” ifadelerine yer vermiştir. Burada İstanbulluların Erdoğan’ın yanında yer aldığı ve onu desteklediği yansıtılmaya çalışılmıştır. Ak Parti’nin İzmir mitingini “Ben feda-i can etmişim” (Güneş, 17 Mart 2014) başlığıyla manşetine taşıyan Güneş, söz konusu mitingle ilgili sonu olmayan kalabalığın olduğu vurgusunu yapmış ve fotoğrafın üzerinde onlara seslenen bir Erdoğan portresi kullanılmıştır. İzmir Ak Parti için önemli bir yerdir. Çünkü CHP’nin kalesi kabul edilmektedir. Gazete bu fotoğrafı kullanarak İzmirliilerin Erdoğan’ı desteklediklerini yansıtmaya çalışmıştır. 18 Mart sayısında gazete yine aynı şekilde Aydın mitinginden çekilmiş bir fotoğrafta kalabalık kitleler ve millete sırtını dayamış olan bir Erdoğan fotoğrafı kullanmıştır. Burada ki başlığı; “Menderes’e de böyle saldırdılar” (Güneş, 18 Mart 2014), spotu ise, “Başbakan Erdoğan: Dün ona diktatör diyorlardı bugün bana” olmuştur. 19 Mart tarihli sayıda gazete yine aynı şekilde sırtını millete dayamış bir Erdoğan fotoğrafı kullanmıştır. Güneş, benzer fotoğrafları Edirne (20 Mart 2014), Bursa (21 Mart 2014), Rize (22 Mart 2014), Ankara (23 Mart 2014), İstanbul ve Kocaeli (24 Mart 2014), Trabzon (25 Mart

2014), Samsun (26 Mart 2014), Zonguldak (27 Mart 2014) ve Diyarbakır (28 Mart 2014) mitingleri sonrasında da kullanmıştır.

Güneş, Erdoğan'ın "Millet yumruğu sandıkta vuracak" (05 Mart 2014) ifadelerini başlığına taşıırken seçim günü, "Millete kumpasa cevap vermenin günü geldi" (30 Mart 2014) üst başlığını, "Son gülen halk olacak" başlığını ve "Türk siyaseti hiç yaşamadığı kadar gergin bir atmosferi geride bıraktı. Şantajlı, beddualı süreç bitti, sandık günü geldi. Son söz 52 milyonda" spotunu kullanmıştır. Gazete burada dolaylı yoldan Ak Parti'ye oy verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca 'beddualı süreç bitti' vurgusuyla da uzun süre medyada yer alan Gülen'in iktidarla ilgili beddualarına göndermede bulunmuştur. Bu durumu gazetenin seçimden sonraki günün manşetinde görmek mümkündür. Gazete seçimin ertesi günü ise, "Seçmen sandığa koştu. Mili irade 'Paralel ittifaka ders verdi'" (Güneş, 31 Mart 2014) üst başlığını, "Montajsız zafer" başlığını ve "Halk şantajı da, bedduayı da elinin tersiyle itti, idaresine sahip çıktı. Ak Parti, yerelden genele dönen seçimlerden yüzde 47'lik oy oranıyla birinci parti çıktı" spotunu kullanmıştır. Burada gazete, açıkça Ak Parti'yi desteklemiştir.

3.2.7. Hürriyet gazetesinin 2009 ve 2014 yerel seçimlerini sunumu

Hürriyet, 2009 yerel seçimlerinde konuyla ilgili 48, 2014 seçimlerinde ise, 78 haber kullanmıştır. Gazete 2009'da en çok haberi diğerleri (17 haber) kategorisinde kullanmış olup Ak Parti'ye 13, CHP'ye 10, MHP'ye ise, 6 haberinde yer vermiştir. 2014 sonuçlarına bakıldığında ise, 22 haberde Ak Parti, 24 haberde CHP, 23 haberde ise MHP yer almıştır.

Hürriyet, genel anlamda 2009 yerel seçimleriyle ilgili haberleri birinci sayfadan kısa haberler şeklinde işlemiştir. Genellikle sadece üç partiyi (Ak Parti, CHP, MHP) birinci sayfasına taşımış olmakla birlikte gazete, Ak Parti'nin aleyhinde bir söylem geliştirmiştir. "Manisa klonları" (Hürriyet, 09 Mart 2009) başlığıyla verdiği haberin spotunda "AKP'nin Manisa mitinginde kalabalığı fazla göstermek için fotoğraf üzerinde photoshopla insanları klonlayarak çoğalttığı ortaya çıktı" ifadelerine yer verilmiştir. Seçimden sonraki gün "Sandıktan uyarı" (Hürriyet, 30 Mart 2009) başlığını kullanan Hürriyet, haberin spotunda "Seçmen sandıkta mesajını verdi. AKP, 2004 yerel seçimlerine göre yüzde 3, 2007 genel seçimlerine göre ise yüzde 8 puan kaybına uğradı" ifadelerini kullanmıştır. Aynı sayfada yer alan başka bir haberde ise, Erdoğan'ın oy kaybı değerlendirmesini; "Bu sonuçtan ders alacağız" ifadeleriyle vermiştir.

Hürriyet, 2014 yerel seçimleriyle ilgili vermiş olduğu haberlerin çoğunu 2009'da olduğu gibi küçük haber şeklinde ve üç partiyi (Ak Parti, MHP, CHP) yer vermiştir. "Son hafta" (Hürriyet, 23 Mart 2014) başlığıyla verdiği haberin

fotoğrafında iki fotoğraf kullanmıştır. Her iki fotoğrafta da kalabalık kitleler ve sırtını bu kitlelere dayamış olan parti liderleri vardır. İlk etapta ikinci fotoğrafa göre daha büyük verilen fotoğraf CHP lideri Kılıçdaroğlu'nun İzmir mitingine aittir. Bu fotoğrafın spotunda ise, "Kılıçdaroğlu, kalabalık yüzünden Gündoğdu'daki miting alanına uzun bir süre gidemedi" ifadeleri yer almıştır. Daha küçük boyutta verilen ikinci fotoğraf ise Ak Parti lideri Erdoğan'a aittir. Ak Parti mitinglerinden dikkat çeken ikinci bir fotoğraf ise İstanbul mitingiyle ilgilidir. "İstanbul'da dev miting" (Hürriyet, 24 Mart 2014) ifadeleriyle yansıtılan fotoğrafta yoğun bir kalabalık dikkat çekmektedir. Seçimden sonra "Sandık kararı" (Hürriyet, 31 Mart 2014) manşetini atan Hürriyet, Erdoğan'ın zaferden sonra yapmış olduğu 'balkon konuşmasından' çekilmiş bir fotoğrafın üzerine kırmızı renklerde "kaset siyaseti kaybetti" ifadelerini kullanmıştır. Bu ifadelerden de anlaşıldığı üzere gazete 2009 yılının aksine 2014 yerel seçimlerinde Ak Parti'nin yanında yer almıştır.

3.2.8. Milli Gazetenin 2009 ve 2014 yerel seçimlerini sunumu

Milli Gazete, 2009 yerel seçimlerinde konuyla ilgili 81, 2014 seçimlerinde ise, 39 haber kullanmıştır. Gazete hem 2009'da hem de 2014 seçimlerinde birinci sayfasına en çok SP'yi taşımıştır. SP'ye 2009 yılında, 70 haberinde, 2014'te ise, 32 haberde yer vermiştir.

Milli Gazete, 2009 yerel seçimlerinde hemen hemen tüm haberlerde SP'nin söylemlerini yeniden üretmiştir. Bu durumu; "Saadet meydanlara iniyor" (01 Mart 2009), "Şimdi Saadet zamanı", "Kocaeli, Saadet Partisi'ni kucakladı Bismillah" (02 Mart 2009), "Fark var Saadet var", "Danışıklı dövüş değil Milli Görüş: Samsun'da Saadet farkı" (07 Mart 2009), "Millet Saadet istiyor" (08 Mart 2009), "Müjdeler olsun Saadet geliyor" (11 Mart 2009), "Saadet güneşi Doğu'dan yükseliyor" (15 Mart 2009) örneklerinde görülebilmektedir. Haberlerinde SP'yi destekleyen bir söylem geliştiren Milli Gazete, fotoğraflarda da aynı tavır içerisinde olmuştur. Milli Gazete, genel anlamda Saadet Partisi mitingleriyle ilgili kalabalık fotoğraflara (07-09-10-11-14-15-18-19 Mart 2009) yer vermiştir.

Milli Gazete, 2009 yerel seçimlerinde olduğu gibi 2014 seçimlerinde de SP'nin söylemini desteklemiştir ve birinci sayfasında taşımıştır. Milli Gazete, "Türkiye kilitlendi anahtar saadet" (02 Mart 2014), "Türkiye'nin nefesi kesildi: Çare Saadet" (14 Mart 2014), "Oyları bölmeden Saadet'te birleşin" (16 Mart 2014) başlıklarında olduğu gibi çarenin yolunu SP'de göstermiştir. Milli Gazete, 2014 seçimlerinde de Saadet Partisi mitinglerini fotoğraflarda kalabalık gösterme yolunu izlemiştir (09-10-15-16-22-23-24-25-27 Mart 2014). İşte meydan işte heyecan" (Milli Gazete, 24 Mart 2014) başlığının altına kalabalıkların olduğu bir

fotoğrafi kullanan gazete, fotoğrafta ayrıca SP lideri Mustafa Kamalak'a da yer vermiştir.

3.2.9. Milliyet gazetesinin 2009 ve 2014 yerel seçimlerini sunumu

Milliyet, 2009 yerel seçimlerinde konuyla ilgili 39, 2014 seçimlerinde ise, 93 haber kullanmıştır. Gazete 2009'da Ak Parti'ye 14, CHP'ye 5, MHP'ye ise, 1 haberinde yer vermiştir. 2014 sonuçlarına bakıldığında ise, 32 haberde Ak Parti, 27 haberde CHP, 26 haberde ise MHP yer almıştır.

Milliyet, 2009 yerel seçimlerinde Ak Parti'nin aleyhinde bir söylem geliştirmiştir. "Erdoğan konuşuyor" (Milliyet, 12 Mart 2009) başlıklı haberin spotunda "Başbakan'a göre 'Kimse zor durumda değil'" ifadelerine yer verilmiştir. Bu ifadelerde 'inanmama, güvenmeme' gibi bir durum söz konusudur. "Başbakan'ı üç yıl önce kızdıran çiftçiye: 'Ananı da al git' gözaltısı" (Milliyet, 09 Mart 2009) ve bir başka haberde "AKP mitinginde 'photoshop' kalabalığı" (Milliyet, 09 Mart 2009) başlığı kullanılmış ve konuyla ilgili fotoğraf işaretlenerek gösterilmiştir. Başbakan Erdoğan'ın daha önceki seçimlerde bir çiftçiye söylemiş olduğu 'Ananı da al git' şeklindeki ifadeleri olumsuz karşılanarak çok gündemde kalmış ve 2009 seçimlerinde de eleştirilmiştir. "Devlet AKP'ye çalışıyor" (Milliyet, 08 Mart 2009) başlığıyla verdiği haberin devamında "AKP'nin Adana mitinginin hazırlık çalışmaları resmi dairelerde yapılıp, tören alanı resmi araçlar kullanılarak süslendi" ifadeleri kullanılarak bu durum eleştirilmiştir. Milliyet, seçimin ertesi günü "Seçmenin manşeti" (Milliyet, 30 Mart 2009) sürmanşetiyle seçim sonuçlarını duyurmuş ve "Bugüne kadar girdiği her seçimden oyunu artırarak çıkan iktidar partisi AKP, 1.5 yıl önce yüzde 47'ye yükseldiği sandıkta yüzde 40'ın altına indi" spotunu kullanmış ve Ak Parti'nin bir düşüş yaşadığını vurgulamıştır.

Milliyet, Adalet ve Kalkınma Partisi için 2009 yılında 'AKP' ifadesini kullanırken 2014 seçimlerinde 'Ak Parti' (06-20 Mart 2014) ifadesini kullanmıştır. Bu durum Milliyet gazetesinin 2014 seçimlerinde Ak Parti'nin yanında yer aldığını göstermektedir. Milliyet, bir ay boyunca genellikle Ak Parti, MHP ve CHP liderlerinin portre fotoğraflarına yer vermiştir. Kılıçdaroğlu'nun İzmir mitingi ve Erdoğan'ın Hatay mitingi (Milliyet, 23 Mart 2014) ile Erdoğan'ın İstanbul mitingindeki (Milliyet, 24 Mart 2014) fotoğraflarda kalabalık halk kitleleri ve liderlerin fotoğraflarına yer verilmiştir. Seçim sonuçlarını, "Kendi rekorunu kırdı" (Milliyet, 31 Mart 2014) sürmanşetiyle duyuran Milliyet, "Ak Parti'yle sandıkta 8'inci zaferini elde eden Başbakan Erdoğan, yerel seçimlerdeki en yüksek oy oranına da ulaştı" spotunu kullanmıştır. Gazete burada nesnel ifadelerin altında Ak Parti'nin zaferine vurgu yapmıştır.

3.2.10. Sabah gazetesinin 2009 ve 2014 yerel seçimlerini sunumu

Sabah, 2009 yerel seçimlerinde konuyla ilgili 29, 2014 seçimlerinde ise, 32 haber kullanmıştır. Gazete 2009'da Ak Parti'ye 13, CHP'ye 7 haberinde yer vermiştir. 2014 sonuçlarına bakıldığında ise, 27 haberde Ak Parti, 1 haberde ise, CHP yer almıştır.

Sabah, 2009 yılı yerel seçimlerinde Ak Parti'nin yanında bir politika izleyerek Ak Parti için bir söylem geliştirmiştir. Sabah, "Baykal kriteri kafa karıştırdı" (Sabah, 11 Mart 2009) başlıklı haberde "CHP liderinin, yerel seçimde Ak Parti'ye 'yüzde 52' başarı eşiği koymasına partililerden bile itiraz geldi" spotuna yer vermiştir. Gazete 'partililerden bile' ifadelerine yer vererek Ak Parti'yi destekleyen yönde bir söylem geliştirmiştir. "Sırtını millete dayamış olan bir Erdoğan" (Sabah, 16-17-22-23 Mart 2009) söylemi üreten Sabah, fotoğraflara sıklıkla yer vererek Ak Parti ve Erdoğan'ın söylemlerini her defasında yeniden üretmiştir.

2014 seçimlerinde Sabah gazetesi Ak Parti'nin tarafgirliğini açıktan açığa yaparak hem haberlerinde hem de fotoğraflarında Ak Parti'nin söylemini her defasında yeni baştan üretmiştir. Erdoğan, 2014 seçimleri mitinglerinde muhalefetten çok paralel yapı olarak nitelendirdiği cemaati eleştirmiştir. Sabah, Başbakan Erdoğan'ın "Bunlar intikam timi" (07 Mart 2014), "Pensilvanya fitnecisi" (09 Mart 2014), "İkna evlerinde zulüm yapıyorlar" (12 Mart 2014), "Şimdi de sokağı karıştırıyorlar" (14 Mart 2014), "Pensilvanya'nın gözyaşları sahte" (15 Mart 2014), "Din içinde paralel din kurdular" (21 Mart 2014), "Pensilvanya'nın fitnessine izin yok" (22 Mart 2014), "Bu darbe girişimi Türkiye'ye yönelik" (02 Mart 2014) şeklindeki ifadelerini kendi söylemleriymiş gibi manşetlerine ve başlıklarına taşıyarak paralel yapıyı eleştirmiştir. Gazete, "O ablalar kapı çalmaya başladı" (Sabah, 04 Mart 2014) başlıklı haberde "Paralel yapıya bağlı ablalar 'Seçime kadar en az 100 kişiyi Ak Parti'ye oy vermektен vazgeçirene ödül' vaadiyle sahaya sürüldü" ve "Montaj kasetlerle, operasyonlarla umduğunu bulamayan paralel yapı bu kez de 'ablaları' devreye sokarak ev ev kampanyaya girişti" ifadelerin yer vermiştir.

Gazete, Erdoğan mitinglerinde onu dinlemeye gelen kalabalıkların fotoğraflarına bir ay boyunca her gün yer vermiştir. Bu fotoğraflardan en dikkat çeken İzmir mitingi fotoğrafıdır. "İzmir yine küllerinden doğuyor" (Sabah, 17 Mart 2014) ifadelerine yer veren gazete, fotoğrafta elini yüreğine götürmüş olan güler yüzlü bir Erdoğan ve uçsuz bucaksız İzmirli gözükmektedir. Bir diğer dikkat çeken fotoğraf ise, "İşte İstanbul" (Sabah, 24 Mart 2014) başlığıyla ve "İstanbul, Pensilvanya'ya cumhuriyet tarihinin en büyük mitingiyle mesaj gönderdi ifadeleriyle kullandığı fotoğraftır. Fotoğraf birinci sayfanın manşetinde

ve sayfanın yarısını kapsayacak şekilde verilmiştir. Fotoğrafta stadyumu anımsatan bir görüntüyü doldurmuş kalabalıklar ve sırtını onlara dayamış gülümseyen bir Erdoğan portresi yer almaktadır. Fotoğrafın üstünde kullanılan “2 milyonu aşkın insan denizi” ifadeleri de kalabalığın çokluğuna dikkat çekmektedir. Gazete seçimin ardından “Seçmenden kirli ittifaka şamar: Erdoğan’a güvenoyu” (Sabah, 31 Mart 2014) başlığını manşetine taşımıştır. Haberin spotunda ise, “Paralel yapının tüm kumpaslarına rağmen Ak Parti’nin oyu 8 puan artışla yüzde 47’ye yükseldi. Erdoğan 8’inci seçimden de zaferle çıktı” ifadeleri kullanmıştır. Erdoğan’ın balkon konuşmasından alınmış bir fotoğrafın kullanılırken fotoğrafın üstüne “Montaj ve iftira siyaseti kaybetti” notu düşülerek Erdoğan’a iftira atıldığı iması yapılmıştır.

3.2.11. Star gazetesinin 2009 ve 2014 yerel seçimlerini sunumu

Star, 2009 yerel seçimlerinde konuyla ilgili 34, 2014 seçimlerinde ise, 37 haber kullanmıştır. Gazete 2009’da Ak Parti’ye 23, CHP’ye ise, 5 haberinde yer vermiştir. 2014 sonuçlarına bakıldığında ise, 32 haberde Ak Parti, 3 haberde CHP yer almıştır.

Star, 2009 yerel seçimlerinde Ak Parti ve Erdoğan’ı destekleyen söylemlere yer vermiştir. “Millet ‘bidon kafa’ diyene ders verecek” (Star, 10 Mart 2009) ifadelerinde bu durumu görmek mümkündür. Star, Ak Parti’ye olan desteğini sadece haber metinlerinde değil aynı zamanda seçimlerle ilgili kullandığı fotoğraflarda göstermiştir. Ak Parti mitingleri bir aylık fotoğraflarda kalabalık ve sırtını millete dayamış olan bir Erdoğan portresiyle birlikte verilmiştir. Star, görselliği desteklemek amacıyla, “Kayseri sel oldu meydana aktı” (02 Mart 2009), “Hatay ve Adana mitinglerinin önceki seçimlere oranla daha kalabalık ve coşkulu olması dikkat çekti” (08 Mart 2009), “Mersin ayakta” (09 Mart 2009), “Malatya ve Elbistan’da insan seli” (11 Mart 2009), “İzmirli meydana sığmadı denize taşı” (16 Mart 2009), “Başbakan Erdoğan, Karaman ve Konya’da coşkuyla karşılandı” (21 Mart 2009), “Erdoğan Çankırı ve Yozgat’ta büyük coşkuyla karşılandı” (26 Mart 2009) şeklinde ifadelerle yer vermiştir. Gazetenin kullanmış olduğu fotoğraflar arasında en dikkat çeken fotoğraflardan biri Ankara Sincan mitinginde çekilmiş olan fotoğraftır. Haberin başlığı “Sincan’da halk yürüdü” (Star, 22 Mart 2009) şeklinde verilmiştir. Fotoğrafta iki elini havaya kaldırmış olan mutlu bir Erdoğan ve sırtını dayadığı kalabalıklar bulunmaktadır. Bir diğer dikkat çeken fotoğraf ise, “Meydan konuştu” (Star, 23 Mart 2009) başlığıyla manşete taşınan Ak Parti’nin İstanbul mitingidir. Bu fotoğrafta da Erdoğan iki eliyle halkı selamlıyor ve sırtını millete dayamıştır. Erdoğan’ın bu fotoğrafta da yüzü tebessüm etmektedir. Haberin spotunda yer alan “İstanbul dün Başbakan

Erdoğan'ı dinlemek için Kazlıçeşme'ye akın etti" ifadelerine yer verilmiştir. Star, Ak Parti ve Erdoğan'ın 2009 seçimindeki zaferini "Güven tazeledi" (Star, 30 Mart 2009) ifadeleriyle hem sürmanşetine hem de manşetine taşıyarak vermiştir. Gazetenin o günkü sayısında manşetten çok dikkat çeken ise, sayfanın hemen hemen bütününe kaplayan elini yüreğine götürmüş bir Erdoğan fotoğrafıyla kaplamasıdır. Fotoğraf millete şükran besleyen, teşekkür eden mutlu bir Erdoğan'ı yansıtmaktadır.

Star, 2014 yerel seçimlerinde çok açık bir şekilde Ak Parti ve Erdoğan'ın yanında yer almış ve onun söylemini geliştirmiştir. Gazete Erdoğan'ın yaptığı gibi haberlerinde çoğunlukla Gülen Cemaatini ve cemaat üzerinden muhalefeti eleştirmiştir. Bu durumu; "Zalimler için yaşasın Cehennem" (Star, 04 Mart 2014), "Bu casuslar kimin adına çalışıyor" (Star, 05 Mart 2014), "Rize Kılıçdaroğlu'na Tayyip dersi verdi" (Star, 06 Mart 2014) gibi başlıklarda yansıtmıştır. Haberlerinde açık bir şekilde Ak Parti'yi destekleyen gazete, bir ay boyunca her gün kullandığı fotoğraflarda da desteğini sürdürmüştür. Fotoğraflarda ağırlıklı olarak kalabalık kitleleri ve desteğini onlardan alan, sırtını onlara dayamış, onlara şükran duyan bir Erdoğan profili sunmuştur. Star, fotoğraflardaki kalabalığa vurgu yapmak için, "Kumpas büyüdükçe mitingler de büyüyor" (02 Mart 2014), "...İsparta'dan on binlere seslendi" (03 Mart 2014), "Adıyaman ve Kırıkkale meydanlara sığmadı" (05 Mart 2014), "Başbakan Erdoğan Ağrı ve Muş'ta on binlere seslendi" (11 Mart 2014), "Adana'da insan seli" (16 Mart 2014), "Başbakan Erdoğan Kordon Meydanı'nda yüz binlere hitap etti" (17 Mart 2014), "Ankara ve Hatay'da yüz binler meydanlara sığmadı" (23 Mart 2014) şeklinde kimi zaman yazılı göstergeler de geliştirmiştir.

Gazetenin Ak Parti'nin İstanbul mitinginde kullandığı fotoğraf oldukça devasa boyuttadır. Sayfanın yarısından çoğunu buna ayıran Star, oradaki kalabalığı da göstermek istemiştir. Fotoğrafın üstünde kullandığı "Mekke'nin, Medine'nin, Kudüs'ün, Üsküp'ün, Saraybosna'nın kardeşi İstanbul, paralel darbecilere, barış karşıtlarına, şantajcılara, 2 milyonu aşkın kişinin büyük bir coşkuyla katıldığı dev mitingle cevap verdi" (Star, 24 Mart 2014) şeklindeki yazılı söylem ise oldukça manidardır. Yine aynı fotoğrafın üzerinde kırmızı bir zemin üstünde "Tarihi miting tarihi rekor" başlığıyla verdiği "Erdoğan'ın Yenikapı mitingi, Türkiye'nin bütün miting rekorlarını kırdı. 2 milyon kişilik Yenikapı Meydanı'na sığmadı. On binlerce kişi Başbakan'ı çevredeki yollardan izledi. Çok sayıda İstanbullu da, deniz araçlarıyla Yenikapı açıklarından mitinge eşlik etti" şeklindeki ifadeler de oldukça anlamlıdır. Ertesi günün manşeti ise, "Türk siyasi tarihinin en kalabalık mitingi medyanın kimyasını bozdu" üst başlığı ve "Yenikapı travması" (Star, 25 Mart 2014) başlığıyla çıkmıştır. Haber de bir önceki

günün fotoğrafı tekrar kullanılmış olup spotunda ise, “Başbakan Erdoğan’ın Yenikapı’daki Milli İrade Mitingi’nde 2 milyonu aşkın coşkulu bir kalabalığa hitap etmesi muhalefet partileri ve paralel çetede travmaya neden oldu” ifadeleri yer almıştır.

Star, seçim günü “Darbeye, kumpasa karşı sandığa” (Star, 30 Mart 2014) manşetini atmış ve manşetin spotunda ise, “Türkiye, tarihinin en kritik seçimini yaparak paralel örgütün darbe, tuzak ve ihanet girişimine sandıkta cevap verecek” ifadelerine yer vermiştir. Seçimin ertesi günü ise, Star gazetesinin birinci sayfası tam anlamıyla Ak Parti’nin taraftarlığını yapmıştır. Gazete, “Millet darbeyi sandığa gömdü” (Star, 31 Mart 2014) başlığını ve “Milli irade tuzaklara, ihanet operasyonlarına ‘dur’ dedi. Ak Parti ve lideri Tayyip Erdoğan sekizinci seçimden de zaferle çıkarak siyaset tarihine geçti” ifadelerini kullanmıştır. Gazete, logonun her iki tarafında kırmızı bir zemin üzerinde “Paraleli kumpası ezdi geçti” ve “21’i büyük 53 il ‘istikrara devam’ dedi” ifadeleri yer almıştır. Gazete böylelikle ‘istikrarın’ rotasını Ak Parti’ye yönelik çizmiştir. 31 Mart sayısında Star, seçime tam sayfa ayırmıştır. Ancak bu sayfada daha da anlamlı olan Başbakan Erdoğan’ın boydan fotoğrafına yer vermiş olmasıdır. Erdoğan fotoğrafta şükranlarını belirtmek amacıyla elini göğsüne götürmüştür. Bu şükran en yüksek oyu alması nedeniyle tüm halka yöneliktir. Diğer göze çarpan durum ise, Erdoğan’ın kendinden emin ve başı dik bir şekilde durmasıdır. Erdoğan’ın kafasının logonun hemen üstüne konulmuş olması ve ‘Millet’ sözünün Erdoğan’ın koltuk altına girmiş olması Erdoğan’ın her an sayfadan çıkıyormuş gibi bir ima söz konusudur. ‘Millet’ sözünün koltukaltında yer alıyor olması Erdoğan’ın milletin koruyucu şemsiyesi olduğunu yansıtmaktadır.

3.2.12. Taraf gazetesinin 2009 ve 2014 yerel seçimlerini sunumu

Taraf, 2009 yerel seçimlerinde konuyla ilgili 23, 2014 seçimlerinde ise, 62 haber kullanmıştır. Gazete 2009’da Ak Parti’ye 6, CHP’ye ise, 8 haberinde yer vermiştir. 2014 sonuçlarına bakıldığında ise, 19 haberde Ak Parti, 19 haberde CHP, 8 haberde MHP ve 6 haberde ise BDP yer almıştır.

Taraf gazetesi, 2009 seçimlerinde Ak Parti’nin aleyhinde bir söylem geliştirmiş, CHP’yi eleştirmiştir. “Haydi, eller havaya Batman” (Taraf, 01 Mart 2009) başlığıyla verdiği haberin fotoğraf üstü yazısında “Başbakan Erdoğan Batman’da mitinge katılanlara seçim sloganlarını tekrarlatırken orkestra şefi gibiydi” ifadelerine yer verilmiş ve bu durum fotoğrafta da gösterilmiştir. Gazete aynı gün başka bir haberde ise, CHP lideri Baykal’ın “Adam olamadın Erdoğan” ifadelerini başlığına taşımıştır. “Aleviler CHP’den hızla kopuyor” (Taraf, 23 Mart 2009) başlığıyla Alevi kesimin CHP’nin politikalarına yönelik tepkilerini

manşetine taşımıştır. Seçimin ertesi günü ise, “Seçmen AKP’ye ‘one minute’ dedi” (Taraf, 30 Mart 2009) ifadelerini sürmanşete taşıyan gazete, sayfanın eteklerinde kullandığı bir başka haberde ise, “Güneydoğu’dan ‘Edi Bese’(yeter artık) mesajı” başlığıyla “AKP, Erdoğan’ın ‘ya sev ya terk et’ açıklamalarının yarattığı düşüşü TRT Şeş açılımıyla durduramadı” ifadelerini kullanmıştır. Gazete böylelikle 2009 seçimleri sonuçlarını Ak Parti için bir zafer değil bir ikaz şeklinde değerlendirmiştir.

Taraf, 2014 yerel seçimlerinde de “(Erdoğan) Haşhaşi’den sonra ‘sapık’” (04 Mart 2014), “Terör örgütünden farkları yok” (23 Mart 2014) başlıklarında olduğu gibi iktidar partisini eleştirmiştir. “Erdoğan dün Aydın’da miting yaparken protesto eden gruba polis sert müdahalede bulundu” (Taraf, 18 Mart 2014) ifadelerinin yer aldığı haberde iki fotoğraf kullanılmıştır. Fotoğrafların biri Erdoğan’ın ‘dört’ anlamına gelen ‘Rabia’ işaretiyle portre fotoğrafıdır. Diğer fotoğrafta ise, protesto eden gruba polisin sert müdahalesinin fotoğrafıdır. Burada ince bir mizahsal durum söz konusudur. Rabia işareti zulmün karşıtlığın sembolü kabul edilmiştir. Diğer tarafta ise, polisin sert müdahalesi yansıtılmaya çalışılmıştır. İfade ve uygulamanın zıtlığı yansıtılmaya çalışılmıştır. “Burunlarından fitil fitil getireceğiz” (Taraf, 05 Mart 2014) şeklindeki bir başka başlıkta Erdoğan’ın yapmış olduğu bir tehdit yansıtılmaya çalışılmıştır. Ancak haber metnine bakıldığında ise, “Hep birlikte ayakları dolandı, maskeleri düştü. 30 Mart bunlara hesap sorma zamanı. Burunlarından fitil fitil getireceğiz” ifadelerinde Erdoğan’ın meydan okuması söz konusudur. “HDP’ye saldırıları seyrediyor” (Taraf, 11 Mart 2014) başlıklı haberde ise, gittikleri yerlerde uğradıkları saldırılardan dolayı HDP’nin seçim güvenliğinin kalmadığı vurgusu yapılmıştır. Taraf, muhalefetin söylemlerini kendi söylemleriymiş gibi yansıtmıştır: “(Kılıçdaroğlu) Hepsini serbest bıraktılar milletin vicdanı sızlıyor” (02 Mart 2014), “(Kılıçdaroğlu) Suikast ayağına bir şeyler yapabilirler” (05 Mart 2014), “(Kılıçdaroğlu) Rabia yaptığında 4 bakanı anlayın” (05 Mart 2014), “(Demirtaş) Herkes seçime, Erdoğan savaşa gidiyor” (17 Mart 2014), “(Kılıçdaroğlu) Alo Fatih gitti, Alo Mustafa geldi” (19 Mart 2014), “(Bahçeli) Bu insan çıldırmuş ve zehirli” (23 Mart 2014), “(Bahçeli) Senin iktidarın komplo” (25 Mart 2014), “(Bahçeli) Erdoğan sen bittin” (26 Mart 2014). Taraf, seçim sonuçlarını, “Durmak yok gerilime devam” (31 Mart 2014) manşetiyle duyurmuştur. Haberin spotunda ise, “Erdoğan, her seçimdeki gibi yine balkon konuşması yaptı. Bu kez birleştirici mesajlar yerine, vatana ihanet suçlamaları eşliğinde operasyon sinyali verdi” ifadelerini kullanmıştır. Bu durum gazetenin sonuçtan hiç de memnun kalmadığını göstermektedir.

3.2.13. Türkiye gazetesinin 2009 ve 2014 yerel seçimlerini sunumu

Türkiye, 2009 yerel seçimlerinde konuyla ilgili 75, 2014 seçimlerinde ise, 40 haber kullanmıştır. Gazete 2009'da Ak Parti'ye 20, CHP'ye 16, MHP'ye, 15, DP'ye 7, SP'ye ise, 11 haberinde yer vermiştir. 2014 sonuçlarına bakıldığında ise, 35 haberde Ak Parti, 2 haberde CHP yer almıştır.

Türkiye, 2009'da iktidar partisini sürekli manşetten ve sayfanın önemli bir kısmını kapsayacak şekilde verirken öbür partilerin haberlerine küçük bir alan ayırmıştır. Gazete, sürekli olarak iktidar partisinin ve Erdoğan'ın söylemlerini yeniden üretmiştir. "Millet iradesini rehin alamazlar" (Türkiye, 01 Mart 2009) başlığını kullandığı haberde "biz milletin hizmetkârıyız", "Erdoğan: Milletimiz kendisine tuzak kuranların oyununu her defasında bozmuştur, bozacaktır" gibi ifadelerle yer vermiştir. Erdoğan'ın söylemleri hep millet üzerine olmuştur. Türkiye gazetesi de hem haber içeriklerinde hem de fotoğraflarda bu durumu desteklemiştir: "Makamları millet verir" (02 Mart 2009), "Millet dur diyene kadar hizmete devam" (05 Mart 2009), "Milletimin avukatıyım" (10 Mart 2009), "Millet kazanacak" (23 Mart 2009). Türkiye, konuyla ilgili kullanmış olduğu fotoğraflarda meydanları dolduran kalabalıklara ve onlara seslenen Erdoğan profiline bir ay boyunca tüm sayılarında yer verirken bu durumu; "Batman meydanı doldu" (01 Mart 2009), "Kayseri'de insan seli" (02 Mart 2009), "Alanlar doldu" (12 Mart 2009), "Denizli'de sevgi seli" (18 Mart 2009), "Erdoğan İstanbul'da yüz binlere seslendi" (23 Mart 2009) şeklindeki yazılı göstergelerle de desteklemiştir. Türkiye seçim sonrasında Ak Parti'nin zaferini "Rakiplerine fark attı: 81 ilin 45'ini Ak Parti aldı" ifadeleriyle duyurmuştur. Bir ay boyunca Ak Parti mitinglerini manşetten veren gazetenin seçim sonrasında farklı bir konuyu manşetine taşıması ise oldukça anlamlı bulunmuştur.

Türkiye, iktidar partisinin söylemlerini 2014'te de her seferinde yeniden üretmiştir. Gazetenin bir ay boyunca hemen hemen her gün iktidar partisi mitinglerini manşetine taşıdığı ve Erdoğan'ı destekleyen kalabalık fotoğraflara yer verdiği görülmüştür. "Montajsız fotoğraf" (Türkiye, 01 Mart 2014) başlığını manşete taşıyan gazete, fotoğrafta sırtını millete dayamış olan bir Erdoğan fotoğrafı ve ucu bucağı belli olmayan kalabalıkların fotoğrafı dikkat çekmektedir. Haberde ise, "Siyasette yükselen tansiyon, meydanlara da yansıdı. Başbakan Erdoğan'ı dün Balıkesir'de bu *mağşeri kalabalık* karşıladı" ve "Gezi, 17 Aralık darbe girişimi ve montajlı şantaj kasetleri... Meydanların dili hepsinin cevabı gibi" ifadelerine yer verilmiştir. Yine aynı haberde "7'den 70'e on binlerce Balıkesirli, 'paralel yapı'nın ve iş birlikçilerinin asimetrik saldırısına maruz kalan Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a sahip çıktı. Meydanı hıncahınç dolduran vatandaşlar hep bir ağızdan attıkları sloganlarla 'Erdoğan'a beraber yürümeye

devam edecekleri' mesajını verdi" ifadeleri yer almıştır. Millet'in Erdoğan'a sahip çıktığı mesajı birçok haberde verilmeye çalışılmıştır. "Denizli ve Kırklareli mitinglerinde meydanlar yine doldu taşı. Vatandaşlar Başbakan'a sahip çıktı" (Türkiye, 02 Mart 2014), "İzmir dün tarihi bir gün yaşadı. Gündoğdu Meydan'ında Başbakan'ı bağrına basan yüz binler 'Değişim vakti geldi' mesajını verdi" (Türkiye, 17 Mart 2014) şeklindeki ifadeler görsel söylemleri destekler niteliktedir.

Gazete Ak Parti'nin İstanbul mitinginin ertesi günü "Tehdide, kumpasa, şantaja, montaja... Millet meydan okudu" (Türkiye, 24 Mart 2014) başlığıyla mitinge tam bir sayfa ayırmıştır. Sayfanın en önemli özelliği ise, yazıdan çok kullandığı fotoğraftır. Fotoğrafta bir stadyum şeklinde huncahunç dolmuş insan kalabalıkları ve sırtını onlara dönmüş ve onları selamlayan bir Erdoğan portresinden oluşmaktadır. Haberin spotunda ise, "Vatandaşın sessiz bekleyişi, sandıktan önce İstanbul'da patladı. 17 Aralık komplosundan bu yana kurulan tezgâhlara Yenikapı'dan 2 milyon kişi cevap verdi" ifadelerine yer vermiştir. "Elinizde ne varsa dökün" (10 Mart 2014), "Erdoğan'dan 'tek adam' cevabı: 'Diktatörsem sandıkta devirin'" (09 Mart 2014), "Seçimde kaybeden gitsin" (06 Mart 2014) gibi ifadeler kullanan Türkiye, Erdoğan'ın korkacak hiçbir şeyinin olmadığı ve dürüst bir siyasetçi olduğu imasını yansıtmaya çalışmıştır. Türkiye'nin "Kılıçdaroğlu: Bir mitingde iki gaf birden" (05 Mart 2014) ve "CHP 'tape' taklak" (31 Mart 2014) şeklindeki iki haber dışında muhalefetin haberlerine yer vermediği dikkat çekmiştir. Buradaki her iki haberde ise, olumsuzlayıcı bir söylem geliştirmiştir. Gazetenin seçimden sonra "Ak Parti % 46" ve "Manşeti millet attı" ifadeleriyle sonuçları duyurduğu ve seçimle ilgili verdiği haberlerden sadece birinin muhalefetle ilgili olduğu diğerlerinin hepsinde Ak Parti'nin tarafgirliğini yaptığı bulgulanmıştır. Bu durum gazetenin Ak Parti'ye olan yanlı tavrını göstermektedir.

3.2.14. Vatan gazetesinin 2009 ve 2014 yerel seçimlerini sunumu

Vatan, 2009 yerel seçimlerinde konuyla ilgili 74, 2014 seçimlerinde ise, 81 haber kullanmıştır. Gazete 2009'da Ak Parti'ye 27, CHP'ye 22, MHP'ye ise, 7 haberinde yer vermiştir. 2014 sonuçlarına bakıldığında ise, 28 haberde Ak Parti, 24 haberde CHP, 21 haberde ise MHP yer almıştır.

Vatan, 2009 yerel seçimlerinde, "AKP kalesinde gövde gösterisi" (02 Mart 2009), "Tunceli Valiliği'nde AKP afişleri" (04 Mart 2009), "Beyaz eşyada sıra Diyarbakır'da"/, "Miting öncesi para yardımı" (16 Mart 2009) ifadelerinde görüldüğü gibi Ak Parti aleyhinde bir söylem üretmiştir. "Yeni hedefi patronlar" (Vatan, 12 Mart 2009) başlıklı haberde "Eleştiren yandı" alt başlığına ve

“Başbakan’ın öfkesinden iş adamları da nasibini aldı. Erdoğan, sanayinin çarkları yavaş yavaş dururken, işverenlerden gelen ‘önlem alınmakta geç kalındı’ açıklamalarına sert tepki gösterdi” ifadelerine yer vermiştir. Bir başka haberde ise, “Erdoğan’dan patronlara Gözdağı: ‘İşçi çıkararak bedelini ödeyecek’” (Vatan, 20 Mart 2009) ifadelerine yer verilmiştir. Burada da Erdoğan’ı kıran, döken, zorlamayla bir şeyleri yapmaya çalışan bir kişilik olarak yansıtılmaya çalışılmıştır. “(Baykal) Çok oy AKP’yi şımarttı” (Vatan, 23 Mart 2009) başlıklı haberin spotunda “Erdoğan ve Baykal dün İstanbul’da meydanlara çıktı. Her iki liderin topladığı kalabalıkta, AKP tartışmasız üstünlük sağladı” ifadeleri kullanıldı. Gazete seçim sonuçlarını, “Sandıktan AKP’ye uyarı çıktı” ve “AKP’de oy kaybı 1 milyona yakın” (Vatan, 31 Mart 2009) ifadeleriyle yansıtmıştır. Vatan, 2014 döneminde MHP, CHP ve Ak Parti’nin karşılıklı atışmalarına sayfalarında eşit olarak yer vermiştir. Erdoğan daha çoğunlukla paralel yapıya ve muhalefet işbirliğine yüklenmiştir. Muhalefet ise daha çoğunlukla Erdoğan’ı suçlayıcı bir tavır sergilemiştir. Burada haberlerin nesnel olduğu söylenebilmektedir.

Gazetenin en dikkat çeken fotoğraflarından biri Ak Parti’nin İzmir mitinginde çekilmiş olan fotoğraftır. Bu fotoğrafta uçsuz bucaksız halk kitleleri ve onlara sırtını dayamış olan ve aynı zamanda ‘rabia’ işareti yapan bir Erdoğan fotoğrafı yer almaktadır. Fotoğrafın üzerinde kullanılan “Erdoğan, İzmir mitingine 180 bin kişinin geldiğini açıkladı” (Vatan, 17 Mart 2014) şeklindeki ifadelerde gazetenin mitinge katılan kişi sayısını Erdoğan’ın ağzından vermesi bu sayıya çokta inanmadığının işaretidir. Kılıçdaroğlu’nun İzmir mitinginde kullandığı fotoğrafta da deniz kenarında uçsuz bucaksız bir kalabalık ve onlara sırtını dayamış olan bir Kılıçdaroğlu fotoğrafı vardır. Fotoğraf altı yazısında ise, “Kılıçdaroğlu, Gündoğdu Meydanı’nda yüz binlerce kişiye seslendi” (Vatan, 23 Mart 2014) ifadelerini kullanarak katılımın çokluğuna vurgu yapmıştır. Gazete, Erdoğan’ın İstanbul mitingini ise, “Yeni rekor” (Vatan, 24 Mart 2014) başlığını ve “673 bin metrekarelik Yenikapı Meydanı, Ak Parti’nin İstanbul mitinginde hınca hınç doldu, tüm zamanların rekoru kırıldı” spotu kullanılmıştır. Manşete taşınan haberin fotoğrafında ise, bir stadyumu andıran bir görüntünün içini doldurmuş hınca hınç kalabalık ve onları selamlayan bir Erdoğan fotoğrafı kullanılmıştır. Fotoğraf altı yazısında ise, “Cep telefonlarını jammerla kesen polise göre alanda, 1,5 milyondan fazla insan vardır” ifadelerine yer verilmiş ve rakama şüpheyle yaklaştığını ima etmiştir. Vatan, seçimden sonra “Güvenoyu” (31 Mart 2014) sürmanşetiyle çıkmıştır. Sürmanşetin spotunda ise, “Güven oylamasına dönüşen yerel seçimden Erdoğan zaferle çıktı...” ifadeleri kullanılmış ve Erdoğan’ın balkon konuşmasında ailesiyle el ele çekilmiş fotoğrafına yer vermiştir.

3.2.15. Yeni Asya gazetesinin 2009 ve 2014 yerel seçimlerini sunumu

Yeni Asya, 2009 yerel seçimlerinde konuyla ilgili 24, 2014 seçimlerinde ise, 20 haber kullanmıştır. Gazete 2009'da en çok haberi diğerleri (13 haber) kategorisinde kullanmış olup Ak Parti'ye 2, DP'ye ise, 9 haberinde yer vermiştir. 2014 sonuçlarına bakıldığında ise, 3 haberde Ak Parti, 5 haberde ise DP yer almıştır.

Yeni Asya, 2009 seçimlerinde daha çok DP'yle ilgili haberlere yer vermiştir. Bazı haberlerinde hükümetin söylemlerini, "AKP'li olmayanları Akdeniz'e süpürecek" (Yeni Asya, 16 Mart 2009) şeklinde eleştirmiştir. DP'nin lehine bir söylem geliştiren Yeni Asya, DP üzerinden hükümete yüklenmiş ve DP Genel Başkanı Soylu'nun "29 Mart'ta hükümeti uyaralım" (11 Mart 2009), "Ahlaklı siyaset, ahlaklı ekonomi" (09 Mart 2009), "Bizim işimiz istismar değil, hizmet" (16 Mart 2009), "Halk 29 Mart'ta hükümeti uyarmalı" (19 Mart 2009), "DP lideri: Türkiye korku istasyonlarından kurtulmalı" (21 Mart 2009), "DP geleneği darbelere karşıdır" (28 Mart 2009) şeklindeki söylemleriyle halkın Ak Parti'ye oy vermemesi yönünde halka seslenmiştir. "Yasaklı seçim" (Yeni Asya, 21 Mart 2009) ve "YSK'ya başörtüsü davası" (Yeni Asya, 25 Mart 2009) gibi ifadelerle Yüksek Seçim Kurumu (YSK)'nu eleştiren gazete, "Seçim, geçimi unutturmasın" (Yeni Asya, 02 Mart 2009) başlığıyla verilen bir başka haberde "Büyümenin sıfırlandığı, işsizliğin sosyal büyümeyi tehdit ettiği bir dönemde, sadece seçime odaklanılması korkutuyor" ifadelerini kullanmıştır. Seçim sonrasında "Ekonomik kriz belirleyici oldu" (Yeni Asya, 30 Mart 2009) manşetini atarken spotunda "Mahalli seçimlerde AKP'nin oy kaybı yaşaması, seçmen 'krizi ciddiye almayan iktidarı uyardı' şeklinde yorumlandı" ifadelerini kullanmıştır. Gazetenin attığı başlıktan sonuçtan memnun olmadığını göstermiştir.

Yeni Asya, 2014 seçimlerinde de en çok habere konu ettiği parti DP olmuştur. Gazete, DP'nin siyasi eleştirilerini, "DP lideri Gültekin Uysal: Yarınlarımızı çalamayacaklar" (Yeni Asya, 16 Mart 2014) ve "Önce siyaset demokratikleşmeli" (Yeni Asya, 25 Mart 2014) ifadeleriyle başlıklarına taşımıştır. "Erdoğan'dan yine aynı söz" (Yeni Asya, 06 Mart 2014) üst başlığını kullanan gazete "Birinci olamazsak bırakırım" başlığını kullanırken bu sözü çok fazla inandırıcı bulmadığını göstermiştir. "Daha fazla germeyin" (Yeni Asya, 07 Mart 2014) manşetini atan gazete spotunda "Parti liderlerinin seçim mitinglerindeki konuşmalarında kullandıkları öfkeli dil, toplumda endişeyle takip ediliyor" ifadeleriyle yer bulmuştur. Gazete bu durumdan duyduğu endişeyi ise, "Siyasilere çağrı" (Yeni Asya, 24 Mart 2014) manşetini atarak yansıtmıştır. Seçimden sonra gazete, "Gerginlik geride kalsın" (Yeni Asya, 31 Mart 2014) manşetini kullanarak temenni de bulunmuştur.

3.2.16. Yeni Şafak gazetesinin 2009 ve 2014 yerel seçimlerini sunumu

Yeni Şafak, 2009 yerel seçimlerinde konuyla ilgili 23, 2014 seçimlerinde ise, 48 haber kullanmıştır. Gazete 2009'da Ak Parti'ye 7, CHP'ye ise, 7 haberinde yer vermiştir. 2014 sonuçlarına bakıldığında ise, 32 haberde Ak Parti, 9 haberde CHP yer almıştır.

Yeni Şafak, 2009'da iktidar partisinin mitinglerine hem haberlerinde hem de haberler için kullandığı fotoğraflarda önemli yer vermiştir. Fotoğraflarda kalabalık kitlelere ve onları selamlayan, onlara güvenen Erdoğan görüntülerine yer vermiştir. Muhalefet partilerinden özellikle CHP'ye ise yüklenmiştir. "Kıymeti Kalmadı" (Yeni Şafak, 03 Mart 2009) başlıklı haberde CHP'nin çarşaf açılımını eleştirmiştir. Haberin spotunda "CHP'nin çarşaf açılımını protesto etmek isterken Kılıçdaroğlu'nun otobüsünden dövülerek indirilen Kıymet Özgür, kıdemli partili çıktı. 65 yaşındaki Özgür, 'Baykal'ın açılımını herkese gösterdim. Bunların derdi oy' dedi" ifadelerine yer vermiştir. Gazete burada şahit göstererek CHP'nin samimi olmadığı iması çizmeye çalışmıştır. Gazete bazen muhalefete Başbakan Erdoğan'ın söylemlerini manşetlerine ve başlıklarına taşıyarak yüklenmiştir. "Küfürbaza oy yok" (Yeni Şafak, 12 Mart 2009) manşetinin spotunda "Başbakan Erdoğan, 'Ağız tadıyla küfür edememekten yakınan' CHP lideri Baykal'a 'Milletimiz küfürbazlara prim vermez' diye cevap verdi" ifadelerini kullanmıştır. Başka bir haberde "Televole Baykal" (Yeni Şafak, 23 Mart 2009) manşetini kullanan gazete İstanbul mitinginin büyüklüğüne de "İstanbul Kazlıçesme'de 300 bin kişiye hitap eden Başbakan Erdoğan, Baykal'a yüklendi" ve "Kazlıçesme'de insan seli" ifadeleriyle vurgu yaparken bunun yanı sıra kullanmış olduğu fotoğrafta da bunu görsel olarak desteklemiştir. Seçimlerden sonra Ak Parti'nin yanında olduğunu "Güvenoyu" (Yeni Şafak, 30 Mart 2009) manşetiyle gösteren Yeni Şafak, haberin spotunda ise, "Ekonomik krize rağmen en yakın iki rakibinin toplamından fazla oy alan Ak Parti sandıkta güvenoyu aldı. Lokal sürprizler dışında **oy oranını büyük ölçüde koruyan** iktidar güven tazeledi" ifadeleriyle yanlı bir söylem geliştirmiştir. Gazete aynı sayıda yer alan başka bir haberde ise, "Ak Parti Türkiye'nin partisi" ifadelerini kullanarak yine taraf tuttuğunu net bir şekilde yansıtmıştır.

Yeni Şafak, 2014 seçimlerinde açıktan açığa Ak Parti'nin ve Erdoğan'ın tarafgirliğini yapmıştır. Haberlerinde Erdoğan'ın söylemlerini her seferinde yeni baştan üretmiştir. Ak Parti mitinglerinde bir aylık süreçte çekilmiş olan fotoğrafların çoğunda kalabalığı ön plana çıkararak yansıtmıştır. Erdoğan'ın mitinglerinde kullanılan fotoğraflarda hem yazılı gösterge olarak hem de görsel gösterge olarak kalabalığa dikkat çekilmiştir. Yeni Şafak'ta görselliği desteklemek için kullanılan yazılı göstergelere; "Bahçeli medyayı doldu taşı" (04 Mart 2014),

“Adıyaman’da 30 binden fazla kişi miting meydanını doldurdu” (05 Mart 2014), “Meydana sığmadı” (07 Mart 2014), “Şanlıurfa Topçu Meydanı, Başbakan Erdoğan’ı dinlemek için gelenlerle doldu taşıtı” (10 Mart 2014), “Erdoğan, Ağrı ve Muş’ta on binlerce kişiye hitap etti. Muş’ta vatandaşlar soğuk hava ve sağanak yağışa rağmen meydanı doldurdu” (11 Mart 2014), “Bitlisli teyze Erdoğan’ı görebilmek için yürütle mitinge geldi” (12 Mart 2014), “Başbakan Antalya’da 50 bin kişiye seslendi” (16 Mart 2014), “Edirne Selimiye Meydanı’nda on binlerce kişi, ‘Dik dur eğilme bu millet seninle’ tezahüratları yaptı” (20 Mart 2014) ifadeleri örnek gösterilebilmektedir. Başbakan Erdoğan’ın Ak Parti mitinglerindeki kalabalığın montaj olduğuna yönelik iddialara, Yeni Şafak, “Bu meydana montaj var mı” (07 Mart 2014) ifadeleriyle iddiayı yalanlamıştır.

Gazetenin en dikkat çeken sayfalarından biri Erdoğan’ın İzmir mitingine ayırdığı sayfadır. Sayfanın yarısını kaplayan haberin fotoğrafı kalabalığı göstermek açısından dikkat çekicidir. “İzmir ses verdi” (Yeni Şafak, 17 Mart 2014) manşetini kullanan gazete spotta “İzmir tarihi bir gün yaşadı. Yüz binlerce kişi Gündoğdu Meydanı’na aktı. Denizde ise çok sayıda tekne Başbakan Erdoğan’ın resimleriyle süslendi. Coşkulu kalabalığa seslenen Erdoğan, ‘Bu millet milli iradeden vazgeçmedi. İşte, bugün de millet demokrasiye sahip çıkıyor’ dedi’ ifadelerini kullanmıştır. Ak Parti’yle ilgili diğer dikkat çeken miting İstanbul mitingi olmuştur. Gazete ertesi gün mitinge birinci sayfanın hemen hemen tamamını ayırmıştır. “İstanbul meydan okudu” (24 Mart 2014) manşetini atan Yeni Şafak, “2 milyon kişi” ve “Manifesto gibi miting” vurgulamalarının yanında spotunda, “İstanbul, 17 Aralık darbe girişimine cevabını erken verdi. Ak Parti’nin merakla beklenen mitingine yaklaşık 2 milyon kişi katıldı. Mahşeri kalabalığı işaret eden Başbakan, ‘Bu montaj değil iradesine sahip çıkan millet’ dedi” ifadelerine yer vermiştir. Haberde sayfanın yarısını kaplayan fotoğraf ise stadyum görünümündeki bir alanı hınca hınç doldurmuş halk kitleleri gözükmektedir.

Muhalefeti eleştirmekten geri kalmayan Yeni Şafak, “CHP’den çirkin genelge” (01 Mart 2014), “Sarıgül’den tokat” (03 Mart 2014), “Tokattan sonra teneke” (04 Mart 2014), “Sarıgül: 3. Havalimanı ve Kanal İstanbul’u yaptırmayacağım” (10 Mart 2014), “CHP’nin fezleke oyunu tutmadı” (14 Mart 2014), “En komik seçim vaadi” (15 Mart 2014), “(Sarıgül) Aşağılık herif dedi” (25 Mart 2014) söylemlerini kullanmıştır. Seçim günü, “İstikrar ve istiklal için sandığa” vurgulamasını yapan gazete, “Cevabı millet verecek” (Yeni Şafak, 30 Mart 2014) manşetini atmıştır. Gazete haberin spotunda ise, “Türkiye en kritik seçimlerinden birini bugün yapacak. 17 Aralık darbe girişimiyle milli iradeye uzanan kirli ellere millet cevap verecek. Sandıktan çıkacak sonuç, sadece belediye

başkanlarını belirleyecek, ‘Yeni Türkiye’ için bir milli irade manifestosu olacak” ifadelerine yer vermiştir. Bu söylemle iktidar partisinin ‘cevabı millet verecek’ şeklindeki söylemini de yeniden üretmiştir. Gazete iktidar partisinin yanında olduğunu seçim sonuçları belli olduktan sonra da göstermiştir. “Türkiye dik durdu” (Yeni Şafak, 31 Mart 2014) manşetini atan Yeni Şafak, birinci sayfanın tamamını seçimlere ayırmıştır. Haberinde “Türkiye, milli iradeyi hedef alan 17 Aralık darbe girişimine karşı sandığa koştu. Katılım oranı yüzde 90’ları buldu. Paralel örgüt ile işbirliği yaptığı CHP sandıkta hezimete uğradı. Ak Parti 2009’daki oylarını 8 puan artırdı. CHP ve MHP sessizliğe büründü” spotunu kullanmıştır. Seçimin galibi Ak Parti’nin renkleriyle bezenmiş olan Türkiye haritasının yanı sıra zaferi alkışlayan Erdoğan’ın görüntüsü de birinci sayfada kullanılmıştır. Bu durumda hem görsel hem de yazılı göstergeler, gazetenin Ak Parti’nin tarafında yer aldığını yansıtmıştır.

3.2.17. Zaman gazetesinin 2009 ve 2014 yerel seçimlerini sunumu

Zaman, 2009 yerel seçimlerinde konuyla ilgili 62, 2014 seçimlerinde ise, 23 haber kullanmıştır. Gazete 2009’da en çok haberi diğerleri (34 haber) kategorisinde kullanmış olup Ak Parti’ye 9, CHP’ye 11, DP’ye 2, MHP’ye ise, 5 haberinde yer vermiştir. 2014 sonuçlarına bakıldığında ise, 4 haberde Ak Parti, 1 haberde CHP, 2 haberde SP, 3 haberde ise MHP yer almıştır.

Zaman, 2009’da bir aylık süreçte seçimin nabzını haberlerinde tutarken mitinglere ve mitinglerle ilgili fotoğraflara çok fazla yer vermediği, haberlerinin çoğunda nesnel bir dili tercih ettiği görülmüştür. Zaman, CHP’nin Kürt sorunu ve dini konulardaki açıklamalarıyla ilgili haberlere sıklıkla yer vermiştir. Zaman’ın bu durumuna, “CHP adayı Pendik’te başörtüsü dağıttı” (05 Mart 2009), “CHP’li aday, camide kandil simidi dağıttı” (10 Mart 2009), “CHP’den yeni açılım: Kürtçe hutbe okutulmalı” (14 Mart 2009), “Baykal, Mardin mitinginde kürsüye Kürtçe anonsla çağrıldı” (15 Mart 2009), “CHP’li Kılıçdaroğlu, hadisle oy istiyor” (20 Mart 2009), “Kemal Kılıçdaroğlu’nun seçim afişindeki hadis, sahih değilmiş” (21 Mart 2009) ifadeleri örnek gösterilebilir. Zaman, “Partiler, kimlik numarasının iptali için YSK’ya gidiyor” (18 Mart 2009), “YSK sıkıntıyı gidermedi” (19 Mart 2009), “YSK numarada, halk sandıkta ısrarlı” (20 Mart 2009), “Oy vermeyi zorlaştıran YSK, şimdi de görevlilere başörtüsü yasağı koydu” (21 Mart 2009), “YSK’nın başörtüsü yasağı utanç verici” (22 Mart 2009), “YSK’nın başörtüsü yasağı kararının yasal dayanağı yok” (23 Mart 2009), “(Erdoğan) YSK’nın taleplerine sert çıktı: Yetti artık” (25 Mart 2009), “YSK, 400 bin engelli seçmeni de mağdur etti” (26 Mart 2009), “YSK’nın hatası sistemi kilitledi”/ “Halk sandığa koştu, ‘numara şartı’ seçmeni mağdur etti” (30 Mart 2009) örneklerinde

görüldüğü üzere haberlerinin çoğunda YSK'ya yüklenmiştir.

"Seçimin nabzı İstanbul'da attı" (23 Mart 2009) manşetini kullanan Zaman, İstanbul'da aynı gün 5 partinin mitinginin gerçekleştirildiği vurgulamıştır. Her mitingden fotoğraf kullanan gazete, alan olarak en büyük payı Ak Parti'ye ayırdığı ve bu mitingle ilgili fotoğrafta kalabalık kitleleri gösterdiği görülmüştür. Seçimden sonra, "Seçmen umut dağıttı" (30 Mart 2009) manşetini atan Zaman, haberin içeriğinde seçim sonuçlarını tüm partiler için nesnel bir şekilde değerlendirmiştir. Gazetenin nesnellliğini manşet fotoğrafında Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün oy kullanırkenki fotoğrafına yer vermesinde de görülmektedir. Gazete ayrıca Erdoğan, Baykal ve Bahçeli'nin portre fotoğraflarına yer vermiştir. Zaman, 2014 seçimlerine çok fazla yer vermemekle birlikte Ak Parti'nin karşısında bir söylem geliştirmiş ve aleyhlerinde olumsuz haberlere sıklıkla yer ayırmıştır. Seçimle ilgili olmasa bile haberleri seçim çalışmalarının olduğu bir dönemde gündeme getirerek Ak Parti aleyhinde bir propagandanın gerçekleştirilmesini sağlamıştır. Zaman, Başbakan Erdoğan'ı, "Hakarete sınır tanımıyor" (01 Mart 2014), "Hezeyanlarına devam ediyor" (12 Mart 2014), "Erdoğan'dan yeni iftira" (26 Mart 2014) başlıklarını kullanarak eleştirmiştir. Gazete, SP lideri Mustafa Kamalak'ın "Başbakan, usulsüzlüğü örtmek için düşman ihdas ediyor" (Zaman, 08 Mart 2014) şeklindeki sözlerine yer vererek SP liderinin ağzında Erdoğan'ı eleştirmiştir. Zaman, seçim sonuçlarını "Büyükşehirlerde nefes nefese" (31 Mart 2014) manşetiyle duyurmuştur. Manşette sadece seçim sonuçları dağılımlarının gösterildiği Türkiye haritasının kullanıldığı haberde sadece seçim sonuçlarını duyurmakla yetinmiştir.

Sonuç ve Değerlendirme

Türkiye'de yapılan 2009 yerel seçimleriyle 2014 yerel seçimlerinin ulusal basında nasıl yer aldığını belirleyerek iki dönem arasında söylemsel açıdan nasıl farklılıkların oluştuğunu ortaya çıkarmak amacıyla yapılan bu çalışmada her iki dönemdeki yerel seçimlerin ulusal basının birinci sayfalarında yer alışı sıklığı da irdelenmiştir. van Dijk'ın eleştirel söylem analizi yönteminin kullanıldığı çalışmada hem 2009 hem de 2014 yerel seçim dönemleri birer aylık süreçlerle incelenmiştir.

Seçim dönemlerinin siyasi atmosferine bakıldığında 2014 yerel seçimlerinin 2009 yerel seçimlerine oranla daha bir genel seçim havasında geçtiği ve seçim yarışında olan partiler tarafından bir 'milli dava' olarak yansıtıldığı, basın vasıtasıyla topluma algılatıldığı görülmüştür. Seçime altı parti katılmış olmasına rağmen her iki dönemde de seçim çalışmalarının Ak Parti ve diğer partiler şeklinde iki cepheden sürdürüldüğü görülmüştür. Dolayısıyla her iki dönemde

de seçim propagandalarının iktidar partisiyle diğer partiler arasında geçtiğini söylemek bir yanlıgı olmamaktadır. Yani diğer partilerin hepsi Ak Parti'ye karşı bir muhalefetin içerisinde olmuştur. İki dönemin karşılaştırması yapıldığında 2014 yılında siyasi arenada yer alan partilerin haricinde 'paralel yapı' olarak adlandırılan Gülen Cemaati'ne yönelik olarak muhalefet partileri tarafından destekleyici iktidar partisi tarafından ise eleştirel yani muhalif bir söylem geliştirildiği görülmüştür. 2014'teki seçimde muhalefet iktidar partisinin yolsuzluk yaptığı iddiaları üzerinden seçim çalışmalarını yürütürken iktidar partisi hem bu iddiaları sert bir dille yalanlamış hem de muhalefet partilerinin 'paralel yapı'yla işbirliği içerisinde olduğunu sürekli dile getirmiştir.

17 gazetenin her iki dönemde analizinin yapıldığı çalışmanın sonuçlarına göre gazetelerin siyasi partilerin seçim çalışmalarına yönelik yaklaşımları, yani seçim dönemlerinde bir siyasi partinin yanında yer alıp almadıklarının bulguları şu şekilde olmuştur:

2009 yerel seçimlerinde Ak Parti'nin yanında yer almaktan çok, daha tarafsız bir duruş sergileyen Akşam gazetesi, 2014 seçimlerinde ise, Ak Parti ve Erdoğan'ın söylemini destekleyerek her defasında yeni baştan üretmiştir. Kürt solunu temsil eden Birgün gazetesi, hem 2014 seçimlerinde hem de 2009 seçimlerinde tavrını değiştirmemiş ve Ak Parti'nin aleyhinde bir söylem geliştirerek CHP'yi ise desteklemiştir. 2009'da haber metinlerinde CHP aleyhinde bir söylem geliştiren ve Ak Parti'yi destekleyen Bugün, 2009'un aksine 2014 seçimlerinde Ak Parti aleyhinde bir söylem geliştirmiştir. Bugün'ün tavrındaki bu değişiklik iktidar partisi ve Gülen Cemaati arasındaki çekişmeden kaynaklanmıştır. Cumhuriyet, hem 2009 hem de 2014'teki seçimlerde genel anlamda iktidar partisinin aleyhinde ve onu yeren bir söylem geliştirirken kendi ideolojisinden sapmamış ve CHP'nin yanında yer almıştır. 2014 yerel seçiminin sonuçlarını "Gerilim kazandı" başlığını atarak Ak Parti'nin zaferini Türkiye açısından olumlu bulmadığını göstermiştir. Evrensel, 2009 yılında Ak Parti'nin aleyhinde DTP'nin ise lehinde bir söylem geliştirmiş ve bu tavrını 2014 yerel seçimlerinde de korumuş, Ak Parti ve Erdoğan'ı karalamış, DTP'nin devamı olan HDP'nin ise, yanında yer almıştır. Güneş, 2009 yerel seçimlerinde iktidar ve muhalefetin miting meydanlarında birbirlerine atıp tutmalarını sürekli gündemine taşıırken çoğunlukla Erdoğan'ın aleyhinde bir propaganda yürütmüştür. Güneş 2009 yerel seçimlerinin aksine 2014 yerel seçimlerinde Ak Parti'nin lehinde bir söylem geliştirmiştir. Hürriyet, 2009 yerel seçimleriyle ilgili haberleri birinci sayfada kısa haber şeklinde işlemiştir. Gazete sadece Ak Parti, CHP ve MHP'yi birinci sayfasına taşımış olmakla birlikte, Ak Parti'nin aleyhinde bir söylem geliştirmiştir. Hürriyet, 2014 yerel seçimlerinde de aynı tavrı

sergilemiştir.

Milli Gazete, hem 2009 yerel seçimlerinde hem de 2014 yerel seçimlerinde hemen hemen tüm haberlerde tek bir partinin yani SP'nin söylemlerini yeniden üretmiş, diğer partilere yer vermemiştir. Milliyet, 2009 yerel seçimlerinde Ak Parti'nin aleyhinde bir söylem geliştirmiş, 2014 yılında ise tam tersi onu desteklemiştir. Sabah, 2009 yılı yerel seçimlerinde Ak Parti'nin yanında bir politika izleyerek Ak Parti için bir söylem geliştirmiştir. 2014 seçimlerinde ise, bu konudaki tavrını daha da artırmış ve Ak Parti'nin tarafgirliğini açıktan açığa yaparak hem haberlerinde hem de fotoğraflarında Ak Parti'nin söylemini her defasında yeni baştan üretmiştir. Bu noktada Ak Parti'nin sözcüsü durumuna düşmüştür. Ak Parti'nin söylemlerini destekleyici tarzda her seferinde yeniden üreten diğer bir gazete ise Star olmuştur. Star, 2009 yerel seçimlerinde Ak Parti ve Erdoğan'ı destekleyen söylemlere yer vermiştir. Gazete, 2014 yerel seçimlerinde de çok açık bir şekilde Ak Parti ve Erdoğan'ın yanında yer almış ve onun söylemini geliştirmiştir. Gazete Erdoğan'ın yaptığı gibi haberlerinde çoğunlukla Gülen Cemaatini ve cemaat üzerinden muhalefeti eleştirmiştir. Taraf, 2009 seçimlerinde Ak Parti'nin aleyhinde bir söylem geliştirmiş, CHP'yi de eleştirmiştir. Gazete 2009 seçimleri sonuçlarını Ak Parti için bir zafer değil bir ikaz şeklinde değerlendirmiş, 2014 seçimlerinde ise gazete, muhalefetin söylemlerini kendi söylemleriymiş gibi yansıtmıştır.

Türkiye, 2009'da iktidar partisini sürekli manşetten ve sayfanın önemli bir kısmını kapsayacak şekilde verirken öbür partilerin haberlerine küçük bir alan ayırmıştır. Türkiye, iktidar partisinin söylemlerini 2014'te de her seferinde yeniden ürettiği bir ay boyunca hemen hemen her gün iktidar partisi mitinglerini manşetine taşıdığı ve Erdoğan'ı destekleyen kalabalık fotoğraflara yer verdiği görülmüştür. 2009 seçimlerinde iktidar partisini eleştiren Vatan, 2014 döneminde MHP, CHP ve Ak Parti'nin karşılıklı atışmalarına sayfalarında eşit olarak yer vermiştir. Yeni Asya, 2009 seçimlerinde daha çok DP'yle ilgili haberlere yer vermiştir. DP'nin lehine bir söylem geliştiren Yeni Asya, DP üzerinden hükümete yüklenmiştir. Yeni Asya, 2014 seçimlerinde de tavrını değiştirmemiştir. Yeni Şafak, 2009'da iktidar partisinin mitinglerine hem haberlerde hem de fotoğraflarda önemli yer vermiştir. Fotoğraflarda kalabalık kitlelere ve onları selamlayan, onlara güvenen Erdoğan görüntülerine yer vermiştir. Muhalefet partilerinden özellikle CHP'ye ise yüklenmiştir. Yeni Şafak, 2014 seçimlerinde açıktan açığa Ak Parti'nin ve Erdoğan'ın yanında yer almış, söylemlerini her seferinde yeniden üretmiştir. Ak Parti'nin mitinglerinde kullanılan fotoğraflarda hem yazılı göstergelerde hem de görsel göstergelerde kalabalığa dikkat çekilmiştir. Zaman, 2009'da bir aylık süreçte seçimin nabzını haberlerinde

tutarken mitinglere ve mitinglerle ilgili fotoğraflara çok fazla yer vermediği, haberlerinin çoğunda nesnel bir dili tercih ettiği görülmüştür. Zaman, 2014 seçimlerine çok fazla yer vermemekle birlikte Ak Parti'nin karşısında bir söylem geliştirmiştir. Seçimle ilgili haberleri çok işlememiş ancak, Ak Parti ve Erdoğan aleyhinde olumsuz haberlere sıklıkla yer ayırmıştır. Bu durumun temel nedeni Zaman gazetesinin Fethullah Gülen Cemaati'nin temsil ediyor olması ve Gülen Cemaati ve Ak Parti arasındaki gerilimden kaynaklanmıştır.

Sonuç olarak; her iki dönemdeki toplumsal ve siyasal atmosferin farklı koşulları içinde barındırdığını söylemek mümkündür. 2014 yılı seçimlerinde, hem 17 Aralık 2013 yolsuzluk ve rüşvet soruşturması, hem de Gülen Cemaati ve Ak Parti arasındaki gerilim, gazetelerin söylemlerini belirleme tarzını ve partilere karşı duruşlarını etkilemiştir. 2014 yılında 2009 dönemine oranla konuyla ilgili olarak nicel açıdan gazetelerde daha çok habere yer verilmiştir. Her iki dönemdeki seçimlerin basına yansımaları farklılığı sadece nicel açıdan olmamış nitel anlamda da bir değişiklik söz konusu olmuştur. Çoğu basın kuruluşu 2014'te konuyu birinci sayfasında daha çok işlemiş, hatta bazı gazeteler sayfanın tamamını seçimlere ayırmıştır. Bazı gazeteler ise, söylemlerini belli partiler için üretmiş ve hem haber metni hem de fotoğraf materyallerini tarafında olduklarını parti için kullanmıştır. Bu tarzdaki gazeteler tutukları partinin haberlerine sıklıkla manşet ya da sürmanşetten yer vermiş, fotoğraflarını bol ve büyük kullanmıştır. Söz konusu gazeteler yanında yer aldıkları parti liderlerini hem yazılı söylemlerle hem de görsel söylemlerle sempatik gösterirken karşısında yer aldıkları parti liderlerini ise daha agresif ve sevimsiz yansıtmıştır. Kimi basın kuruluşlarının her iki seçim döneminde de aynı partilere farklı tavırlar sergilemeleri, kuruluşların o partilere olan yakınlık düzeyleri ve ideoloji değişimleriyle ilgili olduğu görülmektedir. Bu durumda, gazetede haber materyallerinin, basın kuruluşunun ideolojisiyle siyasi partinin ideolojisinin uyuşma ya da uyuşmama durumuna göre şekillendiği söylenebilmektedir.

KAYNAKÇA

- ALEMDAR, Korkmaz (1999). *Medya Gücü ve Demokratik Kurumlar*, İstanbul: Afa Yayıncılık.
- ALTHUSSER, Louis (2006), *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları: Yeniden Üretim Üzerine*, (Çev: A. Işık Ergüden ve Alp Tümertekin), İstanbul: İthaki Yayınları, 2. Baskı.
- ANIK, Cengiz (1994), "Kamuoyunu Oluşturan Araçlar", *İletişim Dergisi*, Ankara, Sayı:1-2, ss: 83-110.
- ARABACI, Caner (2004), "Basın ve Siyaset Üzerine", *Medyada Yeni Yaklaşımlar* (Ed: Metin Işık), Konya: Eğitim Yayınları, ss:105-128.
- ARSLAN, Ali (2006), "Medya- Politika İlişkisi Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, ISSN: 1303-5134, ss. 1-8.
- ASLAN, Kemal (2004), *Haber Nasıl Okunur?*, İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- ATABEK, Ümit- vd. (2014), "Televizyon Sağlık Programlarında İdeolojik Söylemler", *Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, ss: 11- 29.
- BANNETT, Tony (1988), "Media, Reality, Signification", *Culture, Society and the Media*, London: Routledge, pp. 287-307.
- BURTON, Graeme (1995), *Görünenden Fazlası*, (Çev. Nefin Dinç), İstanbul: Alan Yayınları.
- CHARON, Jean-Marie (1993), "İletişim Araçlarında Devlet Müdahalesi", *Medya Dünyası*, (Editör: Jean-Marie Charon), (Çev. Oya Tatlıpınar), İstanbul: İletişim Yayınları, ss: 243-245.
- CHOMSKY, Noam. ve HERMAN, Edward S. vd. (2004), *Medyanın Kamuoyu İmalatı*, İstanbul: Chiviyazıları Yayınevi.
- ÇAKMAK KILIÇASLAN, D. Emine (2008), *Siyasal İletişim İdeoloji ve Medya İlişkisi*, İstanbul: Kriter Yayınevi.
- ÇEBİ, M. Sadullah (2002), "Günümüzde Siyasetin Medyada İnşası ve Sunumu Üzerine Bazı Dikkatler", *İletişim*, s. 14, Güz, ss. 1-33.
- DURŞUN, Çiler (2001), *TV Haberlerinde İdeoloji*, Ankara: İmge Kitabevi.
- EAGLETON, Terry (2005), *İdeoloji*, (Çev: Muttalip Özcan), İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2. Baskı.
- ERDOĞAN, İrfan (1997), *İletişim Egemenlik Mücadeleye Giriş*, Ankara: İmge Kitabevi.
- ERDOĞAN, İrfan (1998), *Araştırma Dizaynı ve İstatistik Yöntemleri*, Ankara: Emel Yayınları.
- FISKE, John (1996), *İletişim Çalışmalarına Giriş*, (Çev. Süleyman İrvan), Ankara: Ark Yayınları.
- GEZGİN, Suat (t.y.), *Medya ve Demokrasi*, ss: 165- 176, (Erişim Tarihi: 15-12-2014). (<http://www.konrad.org.tr/Medya%20Mercek/19gezgin.pdf>)
- GÖKER, Göksel ve DOĞAN, Adem (2011), "2010 Referandumunda Türk Basınının Siyasal Gündemi: Hürriyet, Haber Türk, Zaman ve Yeni Şafak Örneğiyle", *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-GİFDER)*, s: 2, Eylül 2011, ss: 45-69.
- HACKETT, R.A. (1997), "Bir Paradigmanın Önemi Yitirisi Haber Medyası Çalışmalarında Yanlılık ve Nesnellik", *A.Ü.İLEF Yıllık*, 1997/1998, ss: 31-69.

- HALL, Stuart (1981), *The Structured Communication of Events*, Oxford: U.P..
- HALL, Stuart (1999), "İdeolojinin Yeniden Keşfi: Medya Çalışmalarında Baskı Altında Tutulmanın Geri Dönüşü", *Medya, İktidar, İdeoloji*, (Der: Mehmet Küçük), Ankara: Ark Yayınları, 2. Baskı, ss: 77-126.
- İÇEL, Kayıhan (1986), "Günümüzde Basının Kamusal Görevleri", *Genç Gazeteciler Eğitim Semineri*, İstanbul: Gazeteciler Cemiyeti Yayınları.
- İNAL, Ayşe (1996), *Haberi Okunmak*, İstanbul: Temuçin Yayınları.
- İNAL, Ayşe (1997), "Haber Metinlerine Eleştirel Bir Bakış: Temel Sorunlar ve Örnek Çalışmalar", *Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yıllık*, ss.135-164.
- İNAL, Ayşe (1999/3), "Medya Dil ve İktidar Sorunu", *Gazi Üniversitesi İletişim Dergisi*, Ankara.
- KARAKOÇ, Enderhan ve MERT, Abdullah (2013), "Sinemada Siyasal İktidar, İdeoloji ve Medya Üçgeni: Wag The Dog Filminin İncelenmesi", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, s: 34, ss: 279- 297.
- KAZANCI, Metin (t.y.). *Althusser, İdeoloji ve İletişimin Dayanılmaz Ağırlığı*, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 57-1, ss: 55-87.
- KOÇAK, Süleyman Y. ve EKŞİ, Ali (2010), "Katılımcılık ve Demokrasi Perspektifinden Türkiye'de Yerel Yönetimler", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Mayıs 2010, Sayı:21, ss. 295-307.
- KÖSECİK, Muhammet (2005), "Türkiye'de Yerel Seçimler", *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-I*, Ankara: Nobel Yayınevi.
- LAUGHEY, Dan (2010), *Medya Çalışmaları Teoriler ve Yaklaşımlar*, (Çev. Ali Toprak), İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.
- MARCUSE, Herbert (1997), *Tek Boyutlu İnsan*, İstanbul: İdea Yayınevi.
- MORA, Necla (2006), "Teun A.Van Dijk, Ansiklopedi Maddesi", *Felsefe Ansiklopedisi*, (Editör: Ahmet Cevizci), Cilt: 4.
- MUTLU, Erol (2008), *İletişim Sözlüğü*, 5. Basım, Ankara: Ayrac Kitapevi.
- NİSAN, Fatma (2012), "Siyasal Söylemin ve İdeolojilerin Gazete Karikatürlerinde Yeniden Üretimi (Örnek Olay 1982 ve 2010 Anayasa Referandum Süreci)", *Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi*.
- ÖZER, Ömer (1999), "Haber Söylemi: Türk-Yunan ilişkilerine Yönelik Haberlerin Türk Basınında Sunumu", *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, Ankara: İletişim Fakültesi Basımevi, 99/1, ss: 121-155.
- ÖZER, Ömer (2011), *Haber Söylem İdeoloji: Eleştirel Haber Çözümlemeleri*, Konya: Literatürk Yayınları.
- RİGEL, Nurdoğan (2005), "Lacan'ın Çekiciyle Put Kırmak: Slavoj Zizek", (Haz: Nurdoğan Rigel, Gül Batuş vd.), *21. Yüzyıl İletişim Çağını Aydınlatan Kuramcılar: Kadife Karanlık*, İstanbul: Su Yayınevi, 2. Baskı.
- SAİD, Edward (1994), *Haberlerin Ağında İslam*, İstanbul: Pınar Yayınları.
- SÖZEN, Edibe (1999), *Söylem*, İstanbul: Paradigma Yayınları.
- TOKGÖZ, Oya (2000), *Temel Gazetecilik*, Ankara: İmge Kitabevi.
- UZTUĞ, Ferruh (2004), "Siyasal İletişim Yönetimi", İstanbul: MediaCat Yayınları.
- ÜLKÜ, Güler (2004), "Söylem Çözümlemesinde Yöntem Sorunu ve Van Dijk

- Yöntemi". (Der: Çiler Dursun), *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi*, Ankara: Elips Kitap, s: 371- 391.
- VAN DIJK, Teun A. (1983), "Discourse Analysis: Its Development and Application to the Structure of News", *Journal of Communication*, Vol.33, No.2, pp.20-43.
- VAN DIJK, Teun A. (1988), *New Analysis: Case Studies of International and National News in the Press*, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- VAN DIJK Teun A. (1995), "Discourse Analysis as Ideological Analysis", *Language and Peace*, (Ed: C. Schäffner ve A. Wenden, Aldershot), Dartmouth Publishing.
- VAN DIJK, Teun A. (1999), "Söylemin Yapıları ve İktidarın Yapıları", (Der: Mehmet Küçük), *Medya İktidar İdeoloji*, Ankara: Ark Yayınları, ss: 331-395.
- VAN DIJK Teun A. (2000), "Ideology and Discourse: A Multidisciplinary Introduction", <http://www.discourses.org/OldBooks/Teun%20A%20van%20Dijk%20-%20Ideology%20and%20Discourse.pdf>, 10.11.2014.
- VAN DIJK, Teun A. (2003), "Söylem ve İdeoloji Çokalanlı Bir Yaklaşım", *Söylem ve İdeoloji*, İstanbul: Su Yayınları, ss: 13-112.
- YÜKSEL, Erkan (2001), *Medyanın Gündem Belirleme Gücü*, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.

GAZETELER

- Akşam** 01-31 Mart 2009 ile 01-31 Mart 2014 arası tarihli sayıları
- Birgün** 01-31 Mart 2009 ile 01-31 Mart 2014 arası tarihli sayıları
- Bugün** 01-31 Mart 2009 ile 01-31 Mart 2014 arası tarihli sayıları
- Cumhuriyet** 01-31 Mart 2009 ile 01-31 Mart 2014 arası tarihli sayıları
- Evensel** 01-31 Mart 2009 ile 01-31 Mart 2014 arası tarihli sayıları
- Güneş** 01-31 Mart 2009 ile 01-31 Mart 2014 arası tarihli sayıları
- Hürriyet** 01-31 Mart 2009 ile 01-31 Mart 2014 arası tarihli sayıları
- Milli Gazete** 01-31 Mart 2009 ile 01-31 Mart 2014 arası tarihli sayıları
- Milliyet** 01-31 Mart 2009 ile 01-31 Mart 2014 arası tarihli sayıları
- Sabah** 01-31 Mart 2009 ile 01-31 Mart 2014 arası tarihli sayıları
- Star** 01-31 Mart 2009 ile 01-31 Mart 2014 arası tarihli sayıları
- Taraf** 01-31 Mart 2009 ile 01-31 Mart 2014 arası tarihli sayıları
- Türkiye** 01-31 Mart 2009 ile 01-31 Mart 2014 arası tarihli sayıları
- Vatan** 01-31 Mart 2009 ile 01-31 Mart 2014 arası tarihli sayıları
- Yeni Asya** 01-31 Mart 2009 ile 01-31 Mart 2014 arası tarihli sayıları
- Yeni Şafak** 01-31 Mart 2009 ile 01-31 Mart 2014 arası tarihli sayıları
- Zaman** 01-31 Mart 2009 ile 01-31 Mart 2014 arası tarihli sayıları